

Luceafărul

SALA DE LECTURĂ

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din România

Serie nouă • Miercuri 24 februarie 1993 • 8 (156)

IMPOZIT PE PROSTIE

Nu mai încapă nici o îndoială: majoritatea fedeseniştilor se află într-o cursă contra-cronometru pentru funcții. Cei mai mulți din acești atleți ai fripturii au ocupat și în regimul comunist oarecare posturi de conducere. Ce au izbutit atunci se știe, ce vor izbuti acum e previzibil: blocarea activității instituțiilor unde sălășluiesc în fotoliile de decizie. Nu-i vorba de prezumție aici, e vorba de o dovedită și răsdovedită staționare a „foștilor” reactualizați în gara fără ieșire a incompetenței. Dacă se urmărește punerea pe butuci a instituțiilor societății românești, atunci operațiunea de cadre căreia i se dedică de trei luni încoace partidul de guvernământ e cit se poate de potrivită. Dacă, din contră, se urmărește revigorarea acestor instituții într-un spirit nou, specific lumii europene spre care, pasă-mi-te, ne îndreptăm, atunci respectiva operațiune de totă iresponsabilitate. Și e datorită societății civile românești, atîta cită e, să stopeze pe orice cale legală alunecarea în pră-

pastie produsă de invazia fripturiștilor în teritoriul deciziei. Asta pentru că și întrucît opoziția politică nu e în stare la această oră să împiedice masiva revanșă fedesenistă a comuniștilor de fond. Și nu e în stare pentru că, la rîndul ei, e preocupată de cu totul altceva, nu foarte departe de „grătarul” asaltat de majoritari. Așa o fi destinul românului: să aibă, din zece aleși ai săi, șapte fripturiști. Avem, ce-i drept, la scară istorică talentul de a alege anapoda, de a-i găsi pe cei mai nepotriviți pentru a-i pune să ne reprezinte și să ne conducă. Și după ce-i alegem, acceptăm liniștiți să plătim impozitul pe destin. Numai că nu-i adevărat. Nu destinul ne impozitează ci prostia. Impozitul pe prostie e întotdeauna imprescriptibil. Mai devreme sau mai târziu îl plătește și individul ce s-a lăsat prost și societatea care s-a lăsat prostă dar și – palidă, totuși, consolată – cel care-i prostește pe ceilalți. Faptul că acest impozit e nu doar fără scutire ci și universal ne face, poate, să-l pri-

vim oarecum resemnați, cu un fel de „ce să-i faci, asta e!” care-i diminuează întrucîtva semnificația gnoseologică. Dacă el este inevitabil, există însă destule posibilități de a evita cauza care-l produce: prostia. În primul rînd prin cunoașterea adevărului, dincolo de vorbele amăgitoare, prin corecta informare despre un lucru sau altul, prin judecată limpezitoare asupra realității în cauză, prin bun simț în ultimă instanță. Noi, care avem o bogată experiență în materie de impozit pe prostie – la 1877, Eminescu observase cel dintii și prostia și impozitul ce aveam să-l plătim, ca nație, vreme îndelungată –, ar trebui să putem recunoaște, mai ușor decît alții, cînd și cum sintem prostiți și, prin urmare, ar trebui să știm să ne apărăm de consecințele atît de dureroase ale prostirii. Și totuși, persistăm masochist în eroare. E trist, ba e chiar tragic, dacă ne gîndim că după un asemenea gen de eroare vine, a venit mereu, teroarea. Și iarăși o vom lua de la capăt, obosind, obosind, obosind de tot.

„L”

În pag. 8-9, o proză de

PETRU DUMITRIU:

TAXĂ PE VALOAREA ADĂUGATĂ

Număr ilustrat cu picturi ale artistei Ana Ruxandra Ilfoveanu, expuse la Galeria „Orizont”

Pr. dr. Gheorghe I. Drăgulin:

**FALSE VREDNICII RELIGIOASE
ATRIBUITE ROMÂNIEI**

– ÎN PAGINA A 7-A –

Vlad Andrei Orheianu:
**DE LA CREANGĂ LA
TENNESSEÉ WILLIAMS**

– ÎN PAGINA A 6-A –

**ROMANUL DE DRAGOSTE
TRĂIT DE
BORIS PASTERNAK**

– ÎN PAGINA A 15-A –

este exact realitatea de acolo. Nici unul nu mi-a spus: te duc într-un sistem de moară de tocat carne. Despre Werner... ce să mai vorbim. Numai Cal nu mi-a făcut nici o surpriză neplăcută. Dimpotrivă. Înainte de a-l cunoaște n-am crezut în bunătatea omenească. Acum cred, știu, am cunoscut-o. Iată

După o pauză a continuat:
„Nu e drept. It isn't fair.”
Am murmurat un citat dintr-un poet care, probabil, nu știa ce spune, străbătut de ceva neobișnuit, care l-a părăsit imediat:

„Viziunea dreptății aparține numai lui Dumnezeu.”

Flore a ris cu risul său fără vlagă:
„Bine, nu spun nimic. Nu judec. E dur însă. E rău.”

A ris dis nou:
„Cal avea dreptate. Sintem aici să ajutăm.”

După o scurtă reflecție:
„Și Cal: crucificat de metastaze. Tot corpul îi era plin de metastaze.”

Flore s-a sculat imediat:
„Îți mai aduc un pahar. Ultimul. Apoi ne așezăm la masă.”

La masă, Flore, mi-a amintit că am evocat cîndva, demult, vorba vechilor eleni că începuturile nu trebuie să fie mai puțin numeroase decît cele trei grații, nici mai multe decît cele două muze.

Eram trei la masă: noi doi și tînărul ei prieten, cel pe care ea îl răpise pictorului cu **Flora desnuda**.

„Îți spune ceva Frankie? l-a întrebat surizînd, dulce, strălucitoare, irezistibilă.

„Nu mai puțin de trei, nu mai mult de nouă?”

Ușile glisante — electromotoare silențioase ascunse în pereți, cu butonul de comandă sub comutatoarele cu patru-cinci faze pentru iluminat — erau larg deschise în noapte, spre constelațiile orașului, portului, mării sclipitoare sub lună. Flăcările luminărilor abia palpitau în înaltele lor calicii de cristal. Masa așezată pentru o cină obișnuită, a durat mai mult. Reflecta luminile, florile, cristalele, asemeni unui lac de sînge negru; acaju lustruit cu opt reflexe. Eram așezați la un capăt, Flore la mijloc, cu invitatul, la dreapta sa, Frankie la stînga.

„Mi se pare cam timpit”, a spus Frankie.

Sounds silly to me. Folosea pe șleau, shit, excrement, bullshit, baligă de taur, asshole, gaura fundului, **fucking this and that**, curățat asta sau aia; surizînd cu o falsă naivitate, cu o grimasă impudică. Nu zîmbea: rinjea. **He grinned.** Cu cea mai candidă nevino-văție. Era atît de tînăr, atît de frumos, poate și de-adevărât inocent, în-cît nimeni nu-l punea la punct. De altfel, acolo nimeni nu punea pe nimeni la punct. **This is a free country**, spuneau: „Trăim într-o țară liberă” și aveau dreptate.

Frankie Donatello: „Părintii sînt niște negustori cumsecade și onorabili, din cauza numelui de familie, mă gîndesc la **David** de Donatello, îmi spune rîzînd Flore. Nu e la fel de tînăr. N-are micile mameloane și corpul tînărului băiat, **David**; la treisprezece, paisprezece ani a fost cu siguranță ca acela. Acum are barbă, pețori, brațe de halterofil și un membru viril lung cît antebrațul meu.”

Il învăluia pe Frankie cu o privire amoroasă și totodată malițioasă. Frankie avea părul negru-albastru, o față perfectă, palidă și imobilă, un corp de atlet, gol sub jiletca de piele mototo-

lită, uzată și murdară. În afara jiletcii de piele purta blue-jeans decolorați, jegosi, strîmți, cu un sliț umflat la fel cu cele din Evul Mediu, pe care Chancer le numea „monstruoasele codpieces”. Ghetе de cow-boy cu broderii și tocuri înalte, virfurile erau ascuțite și jupuite.

Am încercat să-i explic de ce nu trebuie să fie mai puține decît Grațiile și nici mai numeroase ca Muzele, am bătut cimpii cu numele unora și altora, cu numele îndeletnicirilor, al calităților impalpabile dar hotărîtoare. Eram un bătrîn idiot, mărturisesc, cine are nevoie să afle toate astea, secrete atît de accesibile ale plăcerii și înțelepciunii existenței, ale artei de a fi? **Who cares? Bullshit.**

Așa mi-a răspuns Frankie, superior și compătimitor: victorios, triumfător, tînăr, încă un număr de ani, apoi, **who cares?** dispari în magină, alți tineri triumfători năvălesc pe strîmta scenă luminată: pătratul înconjurat de frînghii în care doi oameni își zdrobesc reciproc figura. Totul, de jur împrejur în umbră; nu mai are importanță, nemaifiind tînăr.

Nici măcar nu i-am spus că am fost și eu tînăr. Flore a fost surizătoare. Ea îl devora, cu o privire infometată, tulbure.

Noaptea, neputînd dormi din cauza alcoolului și a țigărilor foarte tari, fabricate în Florida, de Larranaga, refugiați din Cuba — havanele xiste-niste sînt lamentabile — mă plimbam pe terasă. Ca pe vremuri la noi, la țară, în mai mare, mai lată, terasa înconjură două părți ale casei. Fără să mă gîndesc la ceva rău, mi-a fost teamă să mă plimb de partea, care domina de sus peluzele.

La capătul celălalt, de partea mării, mai erau una-două lămpi ale salonului, rămase aprinse, proiectînd lumina blîndă pe spetezele fotoliilor din răchită vopsită în alb. Aici totul era întunecat; aici ușile-ferestre erau larg deschise.

Un zgomot, poate un suspin sau o sușoteală sau un geamăt slab m-au făcut să-mi întorc, involuntar, capul.

Destul de departe de mine, într-o încăpere întunecată, am zărit un vast pat alb, iar pe alb formele mai întunecate a două trupuri, unul mișcîndu-se deasupra celuilalt, pîrînd nemișcat. Într-un fulger am recunoscut împinsăturile energice care pot fi atît de ciudat blînde, plăcute și insinuante în violența lor; am întors capul, amă făcut stînga-mprejur, m-am îndepărtat, așezîndu-mă în capătul celălalt să privesc sclipirile orașului, palpitarea stelilor, paielele de lumină plutind pe mare.

Nu era nimic de gîndit, nimic de simțit, doar noaptea și enigma a tot ce exista. După mult timp am simțit aproape o prezență. Era Flore. S-a așezat lîngă mine.

„Tu ai fost adineauri? m-a întrebat încet.

„Iartă-mă, am murmurat. N-am făcut-o înadins.”

Am tăcut.

„Nu spui nimic?” m-a întrebat.

Am ridicat din umeri. Nu aveam nimic de spus. Nu era nimic de spus.

„E destul de obișnuit pe aici. Femeile de vîrsta mea care pot să-și ofere așa ceva...”

A continuat:

„E plăcut, dar obositor. Prea mult e și plicticos. Din fericire după un al doilea sau al treilea orgasm, adoarme, are un somn de invidiat, nimic nu-l trezește.

Tăceam, ea a adăugat cu un zîmbet în voce:

„Te cunosc, hai, întreabă-mă dacă îl iubesc.”

Am tușit, n-am scos o vorbă.

„Închipește-ți că am elanuri de tandrețe maternă. E îngrozitor, poate dezgustător, dar așa este. Pătrunde în mine ca un taur, deodată se prăbușește peste mine, trîznit, carnea-i încă tresărînd în măruntaiele mele. Inima lui se topește în mine, îmi dau lacrimile, îmi spun „copilașul meu, copilașul meu drag...” E oribil, nu?” m-a întrebat Flore privîndu-mă cu atenție, cu zîmbetul tulburat și tulbure, ca să vadă reacția mea.

Eu nu puteam încă să articulez nici un cuvînt.

„Ce-i asta, ce se întîmplă? Tu, priecipi?” m-a întrebat.

Nu înțelegeam, nu aveam ce răspuns să-i dau. Am rămas acolo, muți, privînd întunericul-albăstrui al orizontului, dincolo de curba strălucitoare a mării.

Traducere din limba franceză: Andriana Fianu

(Fragment din ultimul capitol al romanului „Fecia cu oglindă”, Ed. Table Ronde, 1988)

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE CONTEMPORANE

văzută de Ion Cucu

Noblețe de stirpe: Gigore Hagiu

Marius Robescu privește cum Ninge la izvoare

Album de familie. Clanul Cioculescu fotografiat la Uniunea Scriitorilor în ziua cînd maestrul Șerban Cioculescu era sărbătorit pentru cea de a 80-a aniversare

Atenție! Desant: George Cușnarencu și Gh. Crăciun

AUTONOMIE DE ZBOR

(fragment)

Unde Ion C. Pilat își inchipuie că e asaltat de reporteri entuziaști deși practic n-a scris nici un rând din romanul care face deja inconjurul lumii, în timp ce încearcă să repare o afurisită de lampă electrică.

Reporter. Stimate domnule (maestre ?) Ion C. Pilat, iată-vă revenit, în sfârșit, prin această remarcabilă carte, în timpul activ al creației literare. Profit de prilej pentru a vă spune Bine ați venit! din ceea ce, în chip cu totul inspirat, ați numit „Călătorie cu suspans”. Pentru început, în ce socoteți că rezidă enormul succes de librărie al romanului Dumneavoastră ?

Ion C. Pilat. Hm! Mai întâi, citeva precizări (Ușile dulapului cu două canaturi larg cascade. Lampa jos, pe nopțieră. Nu merg nici împinse ușurel, nici trântite, nici bușite. Ușile! E cam hiit dumnealui. Un inecet, o opinteață bărbașcă. S-a hiit și mai tare, dracu' să-l ia. În-po, la lampa, că-i mai urgentă). O primă precizare: sînt Pilat cu un singur I. Nu vreau să fiu confundat cu alți Pilați. În acest caz nu e vorba de orgoliu, e mai degrabă respect pentru adevărul istoric. Încă o precizare: refuz termenul de **revenire** în ce mă privește. Ceea ce detractorii mei mai însemnați sau mai mărunți au socotit a fi o criză de creație n-a fost decât o gestație mai îndelungată pe măsura operei, nu-i așa? Un proces mai dificil de elaborare îl privește exclusiv pe autor, e treaba lui să sufere și să se îndoaie, să se suspecteze chiar și de sterilitate. Treaba celorlalți e să-și vadă de treaba lor pînă-i chemi să vadă ce-al zămislit. (Două căpăcele prinse-n șuruburi, prin care pătrunde cordonul electric pe o porțiune de cîteva centimetri. Înăuntru trebuie să fie hiba. Cu o șurubelniță desfacem șurubelele, dar de unde șurubelniță, cu ce să demonteze scoica asta de plastic, cu ce, cu ce?) Mda! Să revin la întrebare. Rezidă în tenacitate și șansă, ca premise, mă-nțelegeți. Vedeți dumneavoastră, luînd-o mai de departe (cu unghiera!) orice scriere în proză e o călătorie în necunoscut, în neprevăzutul din jur și din tine însuși. Prin specificul profesiei mi-a fost dat să mă confrunt cu o mulțime de naufragii, să le spun așa, ale unor navigatori solitari de cursă lungă pe albul deloc inofensiv al hirtiei. Cite iluzii spulberate, cite manevre greșite în stare să te arunce în recifurile deprimante ale anonimatului, cite refluxuri parșive gîlguind pe sub chila bărcii tale ca să te trezești pe uscat, lighioană neroadă, nici om, nici pește! Și nu pot spune că printre eșuați n-am întîlnit caractere dirze, înzestrate cu voință și talent, avînd potențial dreptul la afirmare! N-au avut însă șansa de a-și găsi **colaboratorul**. În cazul meu, îl știți prea bine, da, Mierloiu, cu care am realizat acea osmoză, acel mirabil proces de capilaritate... de capila... (Acum unde dracu-i unghiera? În sertar nu-i, nici nu-și aminteste s-o fi pus acolo) pînă care tenacitatea, dorința acerbă de a ajunge la destinație a circulat de la unul la celălalt fără opreliști. Două bărci pe linia de start. Conurență și solidaritate totodată. Și iată-ne pe amîndoi ajunși în portul năzuit, el în Skiros, insula cu atîtea rezonanțe mitice, eu în conștiința cititorilor. (Uite-o, era în buzunarul geamantanului, dar e prea groasă, nu intră cu nici o muchie în tăietura șuruburilor, a căutat-o degeaba și s-a și enervat. Poate cu cheia yale).

Rep. Presupun că nu comiți nici o indiscreție uzînd de o mărturie a Dvs. cum că, înainte de Mierloiu, ați avut alți pretendenți la titlul de erou-prototip.

I.C.P. Nu! Da! (încă o dată, să punem banda cu **Tre li pu thelis na me stephanosis** — Nu merge nici cu porcăria asta de cheie. Cu ce? Cu unghia?) Il vizasem pe Sameș, hidrolog amator și pe subofiterul de poliție Ilarie, amîndoi beneficiarii al unei rezistențe psihice remarcabile, dar vedeți... (Ah! S-a rupt unghia! Lipsă de calciu. O să mănînce var, coji de ouă, calcio vecchio! O să roadă oase, să-și

facă șurubelniță din degete? O raită prin pungile de plastic. Trebuie să...) au fost totuși învinși înainte de a-i pune eu la treabă, cum s-ar zice. Terminați prin neșansa lor. (Aspirine, antinevralgice, lame de ras, lanterne, supozitoare cu glicerină pentru copii fiindcă pentru adulți n-aveau...) Să-l luăm pe rînd. Cu încăpăținarea lui, Sameș ar fi putut înzestra planeta chiar și cu un fluviu subteran, cum pretindea că ar fi descoperit. Omenirea și-ar fi potolit setea, la o adică, numai privind-i ochii luciferici în care se ogîndeau vîind șuvoaie de apă potabilă. Amazonul în regim de inundație. Bietul om s-a trezit cu un contractur cu același debit de suspiciuni — ofense și obstrucții și, în loc să meargă mai departe cu fluviul lui, să-l demonstreze existența, a împrumutat conduita negeneroșilor, meschinilor, detractorilor lui făcîndu-i oameni măcar prin aceea că, șicanîndu-l, îi păreau guvernați de o idee concretă (...Rezerve de pix, o cutie de pioane, un termometru de cameră spart, cine dracu l-a spart...) S-a pus pe reclamații. „Indivizi care infirmă și plagiază (?) existența acestei noi bogății”. „Fapte nedemne de indivizi nesățioși (?) ducînd la distrugerea și compromiterea unor fenomene mărețe ale naturii poporului nostru...” Apeluri răstite la toate instituțiile legate într-un fel sau altul de soarta uriașului tezaur lichid, să fie salvat în ceasul al doisprezecelea etc., etc. (La madam Voivozeanu, în camera de-alături, cel puțin o șuviță din pletele fluviului acvifer al lui Sameș

s-a reîntors în mazăre prin chiuveța dumneaei. Și încă: o radieră, busola de campanie dăruită de Înălțimea Sa într-un moment de tandrețe, nexam, nexam, nexam...) Revendicări scrise ale descoperirilor lui și incriminări ale detractorilor pe care, socotindu-se el prea mic și prea umil, voia să-l încaiere direct cu societatea, crize de vigilență cu urmări polițiste la miezul nopții pe malul lacului Siutghiol, printre mlaștini... Petițiile lui, parafate și înregistrate după toată știința administrativ-birocrațică de un oficiu personal în care o slugărea pe nevastă-sa poposeau pe birouri simandicoase, provocînd alergii, constituiri de divanuri ad-hoc întru cîntărirea celui mai adecvat răspuns echivoc, era vorba doar de imense bunuri materiale, presupuse a fi ignorate, batjocorite, irosite. (Cu forfecuța chinezească, dacă n-o fi uitat-o acasă! Sigur că a uitat-o!) Nu știu unde ar fi ajuns Sameș dacă n-ar fi murit de inimă. **De inimă rea** ceea ce dovedește încă o dată că...

Rep. Că nu întotdeauna mori de vătămăura acuzată. Un unchi de-al meu dinspre mamă s-a tratat toată viața de sindrom maniaco-depresiv și a murit la o nuntă, tocmai fusesse scos la periniță, cu genunchiul pe batistă...

I.C.P. Mă rog! Uite și forfecuța, o deschidem puțin de tot și o introducem în tăietura asta parșivă... Pardon! (Șurubul îngropat în carnea plastică nu cedează sau poate că piulița de dedesubt se-nvrîte în lăcașul ei. Încă o dată: **Tre li pu thelis na me stephanosis**... Eu nu sînt pentru căsătorie, mă

plctisesc în brațele aceleiași iubiri...) Bănuiesc că ar fi ajuns să-și reclame propria odraslă a torențialei lui imaginații, fluviul subteran, Munții Apuseni, Mostiștea, Ostrov, Valea Bolar, Mangalia, Siutghiol cu vărsarea în Marea Neagră pe motiv că refuză să se implice în elanul nostru constructiv, băgîndu-se și mai adine în bezna pămîntului. Am terminat va să zică cu Sameș. (Și cu forfecuța. Pana comutatorului, udă de transpirație, i s-a răsucit între degetele înclătate pe ea și virful forfecuței i-a intrat în buricul arătătorului mîinii stîngi. O picătură rubinie de singe). S-o ia dracu de forfecuța! Mda! **Și dacă fluviul ăsta există totuși?** (Își sugere degetul beteag conștient că făptuiește în mare ciclul natural hidrologic).

Rep. Să mai lăsăm ceva de descoperit și generațiilor viitoare. Dar Ilarie? Plutonierul de poliție Ilarie?

I.C.P. Oh, plutonierul de poliție Ilarie! Hrană de scriitori zei, numai nectar și ambrozie! Suflet de copil și trup de piatră, pavază de inox în calea răufăcătorilor, de data asta reali, nu numai presupuși. (Cu cuțitul de vinătoare, domnule, are virf de stilet, trebuie să meargă, și cu forfecuța apăsată dedesubt pe piuliță, să nu se învrîtească aiurea. Și-aici tot în preliminarii, tot în preliminarii — ar zice Geogoi, calamburgiu. Sictir, mister Geogoi). Masiv, roșcovan, animat de reacții lente de înotător într-un lichid viscos, chip sculptat în calcar de șuvoaiele atîtor necazuri... „Hai să facem una mică” zicea, adică să se bată cînstit cu infractorul, să nu zică ăla că l-a doborît cu legitimația de polițist. Și cum îl apuca pe el subit, în clipe de cumpănă, fiindcă simțul pericolului, riscul, frica, ce mai înceoace și încolo, îi vizitează și pe ăștia mari și puternici, îl apuca, zic, o poftă de femeie, pe măsura, zic, a puterii lui (Cuțitul, scos din teaca lui de piele, merge a-nția. Cum de nu s-a gîndit de la început la el? Numai forfecuța... Și: **Na venis pas picra tha metanossis/che ghrigheva stis thranus tho vocthis...**) Ca o alarmă a speciei amenințate sau, altfel spus, ca un ordin de perpetuare în eternitate în condițiile în care el, ca individ, ar fi fost pe ducă. Natura nu-și mai bate capul cu alte aiureli, ea are grijă numai de sămintă recoltei viitoare. Poți să fii strimb, timpit, pentru ea

primire, în timp ce ălălat, stînd liniștit în barca vecină, cu o conservă deschisă pe genunchi, din care se făcea că se înfruptă, rînjea cu toți fildeșii lui de fiară scoși la vedere. Ilarie avea paradontoză și veruci plane, p-astea le juase dintr-o frizerie și singera de cite ori se bărbiera. N-a ieșit nimic din întîlnirea asta decât năduful care i-a adus în sfârșit pe amîndoi într-o cabină de macara dezafectată, în portul nou, unde banditul i-a tras o mardeală plutonierului înainte ca reprezentantul ordinii publice să-i propună partenerului să facă **una mică**. Ilarie tocmai acuza o criză de sciatică, îl lua cu fulgere pe la șale. Bătut, amețit, zgîlțit de frisoane sexuale, scos pe pătura din cușca macaralei, pedepsit de superiorii pentru încălcarea normelor de securitate dar nedomolit. (Virful cuțitului e subțire dar se îngroasă brusc, Fîșii-fișii albe ca de șpan se desprind din gaura în care zace îngropat șurubul. Forfecuța dedesubt! Apasă! Atenție să nu scape! A prins!) Ce material fantastic, soclu de granit pentru statura unui scriitor. Ce recorduri, ce casetă video (Să mai lăsăm casetofonul să se răcească)... poate imortaliza o situație atît de polițistă! Și de optimistă! Fîndcă pînă la urmă plutonierul îl găbuiește pe dumnealui, pune laba lui de fontă în grumazul aristocratic-țigănesc al flăcăului. Lui Ilarie îi plăceau, de, basmele cu Făt-Frumos — pară roșie și Zmeul-Zmeilor — pară verde și avea și nițică hipertensiune. Oscilantă. Și iată-i pe amîndoi alături, după doi ani și mai bine de muncă în comun, cordiali, zîmbitori, prieteni — nu la cataramă ci la cătușe — născuți parcă din aceeași mamă, pozînd ca în fața camerei de luat vederi. (Piulița șurubului, cît un bob de linte, eliberată, i se strecoară printre degete, se rostogolește pe tăblia nopțierei și de aici se pierde în întunericul dușumelei. Mișcarea bruscă a brațului încercînd s-o recupereze din zbor antrenează cordonul lămpii aflat pe traiectorie, cordonul trage lampa, lampa cade cu zgomot pe jos păstrîndu-și, în devotamentul ei, becul teafăr. Stîngaci nenorocit! Acum, de-a bușilea, după piuliță!) Și după citeva zile pică Decretul nr. și flăcăul, ras deja în cap, atît a mai apucat să-i facă legea, îi face cu ochiul lui Ilarie pe care-l invită chiar la o halbă de bere. **Sus, la Vraja mării**. Îmi pare rău, dar ce-aș mai fi putut face cu omul ăsta? Dezgolit de orice mister? Care mi-a spus va să zică totuși și încă ceva pe deasupra? (Tatonări gîfuite, spasmodice, pe dedesubt, he, he, coana Elvira nu-și prea face datoria, praf pe sub somieră ca într-o furtună sahariacă. Șurubul neascultător e în mina lui). Și atunci am avut șansa să-l descopăr pe Mierloiu, captiv, alături de barca lui, în cadrul ferestrei mele ce dă spre bazinul unui mic port turistic; și inspirația de a-mi propune să merg cu el pînă-n pînzele albe. Cîte personaje nu și-au scos la liman autorii! A plecat într-o primă tentativă și n-a ajuns decât pînă dincolo de golful Burgas. Pe la sfîrșitul verii a plecat a doua oară, l-am urmărit de pe dig cu binocul pînă s-a pierdut la orizont, în bătaia unui vînt aprig de sud-est, ezitînd parcă între două puncte cardinale opuse. Nimic mai fertil pentru un prozator decât această ezitare. **Și nimic mai în plus!** De aici realitatea își poate face de cap. Eu mă pregăteam să plec în vacanța mea anuală de creație, avînd, cum s-ar spune, la bord, datele esențiale ale cazului. Mierloiu dacă vă amintiți, zicea că, în caz că nu reușește să apuce direct drumul Bosforului, face mai întîi un drum scurt pînă la gurile Dunării. Avea ei socotelile lui complicate, de ce le-aș fi descifrat, probabil o mică probă înaintea marelui examen. A ajuns în Egee, unde și-a propus, a eșuat în nămolul Deltei, în realitate vorbește, ce contează? În romanul meu, o știți prea bine, a atins Skiros-ul. Este premiul, recompensa, elogiul pe care literafura, arta în general, o aduce celor puternici, modelatori de conștiințe. Acum urmează, desfacutul celui de-al doilea... (Șurubul, și asta nu-i decât faza inițială mecanică, of, și abia apoi intru în grozăvia fazei electrice. Cîmno operator! Priza forfecuței! Cuțitul! Clac!)

Rep. În fond, ce reprezintă pentru Dvs. Mierloiu?

I.C.P. Mă așteptam la această întrebare. (După cum mă așteptam ca nemernicul ăstălat de șurub să fie mai afurisit decât primul. Tot în preliminarii, tot în preliminarii? Hai sictir, Geogoi, vezi-ți de calambururile tale!) Să nu avansați sugestii freudiene, fiindcă eu fac parte dintr-o generație care-a fost speriată de bancherii din Wall Street și cu psihanaliza. Noroc că n-au fost mulți prea deștepti, ar mai fi fost destule cu care ne-ar fi putut speria. **Mierloiu, dacă vreți, e'c'est moi întors pe dos**. Personal, i-am dat acestui ins aparent obscur, candriu, circotaș și căpăținos mandat să mă reprezinte oriunde mi-e tîrșă, pardon, teama, jenă sau imposibil să fiu deși vreau.

EPISTOLA SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL ÎNTÂIA CĂTRE TIMOTEI

CAPITOLUL 4

Prezicerea lepădării de credință. Bunul slujitor al lui Iisus Hristos.

1 Dar Duhul grăiește lămurit că'n vremile cele de apoi unii se vor îndepărta de la credință, luând aminte la duhurile cele înșelătoare și la învățăturile demonilor

2 prin fățarnicia unor mincinoși însemnați cu fierul roșu în propriile lor cugete²⁶.

3 Aceștia opresc de la căsătorie și de la unele bucate pe care Dumnezeu le-a făcut ca din ele să se împărtășească cu mulțumire cei ce cred și au cunoscut adevărul;

4 fiindcă tot ce-a făcut Dumnezeu este bun și nimic nu e de lepădat dacă se ia cu mulțumire;

5 căci se sfințește prin cuvântul lui Dumnezeu și prin rugăciune.

6 Punându-le pe acestea înaintea fraților, vei fi bun slujitor al lui Hristos Iisus, hrănit cu cuvintele credinței și ale bune învățături căreia i-ai urmat.

7 Iar de basmele cele lumești și băbești ferește-te. Întrece-te zilnic²⁷ în credința cea bună;

8 căci zilnica întrecere trupească e'ntru puțin folositoare, dar credința cea bună e folositoare'ntru totul, având ea făgăduința vieții de acum și a celei viitoare²⁸.

9 Vrednic de crezare e cuvântul și de toată primirea;

10 fiindcă spre aceasta ne și ostenim și suntem ocăriți și ne luptăm, că ne-am pus nădejdea'n Dumnezeu cel viu, Care este Mântuitor al tuturor oamenilor, al celor mai credincioșilor.

11 Pe acestea poruncește-le și învață-le.

12 Nimeni să nu-ți disprețuiască tinerețea; dimpotrivă, fă-te credincioșilor pildă în cuvânt, în purtare, în iubire, în duh, în credință, în curăție.

13 Până ce voi veni eu, îndeletnicește-te cu citirea, cu îndemnul, cu învățarea²⁹.

14 Nu nesocoti harul care este întru tine³⁰, care ți s'a dat prin profeție³¹ cu punerea mâinilor preoțimii^{31a}.

15 Pe acestea pune-le la inimă; de acestea ține-te, pentru ca propășirea ta să le fie vădită tuturor.

16 Ia aminte la tine însuși și la învățătura ta; stăruie în ele, căci făcând aceasta te vei mântui — și pe tine, și pe cei ce te ascultă.

CAPITOLUL 5

Datorii față de alții.

1. Pe cel bătrân să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei mai tineri, ca pe frați;

2 pe femeile bătrâne, ca pe mame; pe cele tinere, ca pe surori, în toată curăția.

3 Pe văduve cinstește-le, pe cele cu adevărat văduve.

4 Iar dacă o văduvă are copii sau nepoți, ei să se învețe mai întâi să-și dovedească evlavia față de propria lor familie³² și să-și răsplătească părinții, fiindcă bun este lucrul acesta și primit înaintea lui Dumnezeu.

5 Cea cu adevărat văduvă și rămasă singură și-a pus nădejdea'n Dumnezeu și stăruiește'n cereri și'n rugăciuni noaptea și ziua;

²⁶ Asemenea criminalilor și sclavilor evadați, care purtau pe trup, spre identificare, un anume semn făcut cu fierul înroșit în foc.

²⁷ Foarte exact; exersează-te; antrenează-te (asemenea unui gimnast care înregistrează progrese zilnice).

²⁸ Antrenamentul fizic e util numai pentru viața de acum, dar exercițiul spiritual e util pentru amândouă.

²⁹ Activitățile publice ale lui Timotei: a citi Scriptura cu voce tare și a o explica; a-i îndemna pe credincioși la fapta bună (desigur, preocupări curente, pe care Pavel doar i le amintește).

³⁰ Darul hirotoniei.

³¹ Vezi nota de la 1,18.

^{31a} Termen generic pentru „colegiul preoților“, în care se includ și episcopii menționați la 3,2 și urm. Mai mult, din 2 Tim 1,6 reiese că la hirotonia lui Timotei a participat însuși Pavel.

³² Literal: față de propria lor casă. În limbajul Noului Testament, „casă“ înseamnă totalitatea membrilor familiei (vezi nota de la 1 Co 1,16).

din NOUL TESTAMENT

Versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, sprijinit pe numeroase alte osteneli, în curs de apariție la Editura Institutului Biblic

6 Iar cea care trăiește'n desfătări, deși trăiește, e moartă.

7 Poruncește-le și aceasta, pentru ca ele³³ să fie la adăpost de orice'nvinuire.

8 Dacă însă cineva nu poartă grijă de ai săi, și mai ales de cei din casa lui, acela s'a lepădat de credință și e mai rău decât un necredincios.

9 Pentru ca o văduvă să fie înscrisă ca atare, ea trebuie să aibă cel puțin șazeci de ani, să fi fost femeia unui singur bărbat,

10 să aibă mărturie pentru faptele ei frumoase: dacă a crescut copii, dacă i-a ospetit pe cei străini, dacă a spălat picioarele sfinților, dacă i-a ajutat pe cei strâmtorați, dacă s'a dăruit pe cine întregii fapte bune.

11 Dar pe văduvele tinere îndepărtează-le³⁴; că atunci când dorințele le abat de la Hristos, vor să se mărite

12 și osândă-și au asupra-le, pentru că și-au călcat credința cea dintâi³⁵;

13 în același timp însă, lenese fiind, se învață să umble din casă'n casă; și nu numai că sunt lenese, dar sunt și guralive și iscoditoare, vorbind ce nu trebuie.

14 Așadar, eu vreau ca văduvele tinere să se mărite, să aibă copii, să-și vadă de casă și să nu-i dea potrivnicului nici un prilej de ocară;

15 că unele s'au și abătut pe urmele Satanei.

16 Dacă un credincios sau o credincioasă are [în îngrijire] văduve, să le stea într'ajutor, pentru ca Biserica să nu fie împovărată, ci să le ajute pe cele cu adevărat văduve.

17 Preoții care cârmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste³⁶, mai ales cei ce se ostenesc cu cuvântul și cu învățătura;

18 să zice Scriptura: **Să nu legi gura bouului care treieră; și: Vrednic este lucrătorul de plata sa.**

19 Pără împotriva preotului să nu primești, fără numai de la doi sau trei martori.

20 Pe cei ce păcătuiesc muștră-i de față de toți, pentru ca și ceilalți să aibă teamă.

21 În fața lui Dumnezeu și a lui Iisus Hristos și a îngerilor celor aleși³⁷ te conjur ca pe acestea să le păzești fără gând precumpănit, nimic făcând cu partinire.

22 Nu-ți pune degrabă mâinile peste nimeni, nici nu te face partaș la păcatele altora. Păstrează-te curat.

23 De acum nu bea numai apă, ci folosește puțin vin, din pricina stomacului tău și a deselor tale slăbiciuni.

24 Păcatele unor oameni sunt învederate, mergând înaintea lor la judecată; ale altora însă se ivesc după ea.

25 Tot așa și faptele cele bune sunt învederate, iar cele ce sunt altfel nu pot fi ascunse.

³³ Ele: adevăratele văduve (cele care merită cinste și sprijin material). Pavel stabilește criteriile vizibile pentru determinarea celor două categorii: felul lor de viață.

³⁴ Adică: refuză înscrierea lor în evidența văduvelor din subistența Bisericii.

³⁵ Făgăduința inițială de a I se dedica în întregime lui Dumnezeu.

³⁶ Originalul sugerează și ideea de îndoită răsplată: remunerare dublă (vezi și versetul următor).

³⁷ Îngerii aleși, în opoziție cu cei căzuți; ei li vor insuși pe Domnul la a doua Sa venire (cf. Mt 25,31).

³⁸ Fără prejudecată sau preconcepție; fără ea balanța judecării să se incline dinainte în favoarea cuiva.

CAPITOLUL 6

Datorii față de alții (continuare). Învățătura mincinoasă. Adevărata bogăție. Lupta cea bună a credinței.

1 Cei ce se află sub jug ca robi să-și socotească pe stăpânii lor vrednici de toată cinstea, pentru ca numele lui Dumnezeu și învățătura să nu fie blasfemiata.

2 Iar cei ce au stăpîni credincioși să nu-i disprețuiască pentru aceea că sunt frați; dimpotrivă, cu atât mai mult să-i slujească, tocmai fiindcă cei ce se bucură de slujirea lor sunt credincioși și iubiți. Învață a-cesta și îndeamnă!

3 Dacă cineva învață altă învățătură și nu se alipește de sănătoasele cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos și de învățătura care e după credința cea bună.

4 acela este un orbit de trufie care nu știe nimic dar care are boala'ntrebărilor și a certurilor de cuvinte, din care se nasc: invidie, ceartă, defăimări, bănuieli nedrepte,

5 necurmăte'ncrucisări de vorbe ale oamenilor stricați la minte și lipsiți de adevăr, care socotesc că evlavia este un mijloc de câștig. De unii ca aceștia'ndepărtează-te!

6 Evlavia e un mare câștig pentru cel ce se mulțumește cu ce are.

7 Că noi n'am adus nimic în lume, după cum e vădit că nici nu putem să ducem ceva;

8 dar dacă avem hrană și îmbrăcăminte, vom fi mulțumiți cu ele.

9 Dar cei ce vor să se îmbogățească, aceia cad în ispită și în cursă³⁹ și în multe pofte nebunești și vătămătoare care-i cufundă pe oameni în ruină și'n pierzare;

10 fiindcă iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor; pe care poftind-o unii cu infocare, s'au rătăcit de la credință și de multe dureri au fost străpuși.

11 Dar tu, omule al lui Dumnezeu, fugi de aceste lucruri și urmărește dreptatea, evlavia, credința, iubirea, răbdarea, blândețea.

12 Luptă-te lupta cea bună a credinței, cucerește viața veșnică la care ai fost chemat și pentru care mărturisirea cea bună ai mărturisit în fața multor martori.

13 Înaintea lui Dumnezeu Cel Ce pe toate le aduce la viață și înaintea lui Iisus Hristos Cel Ce'n fața lui Ponțiu Pilat a mărturisit mărturisirea cea bună, îți poruncesc

14 să păzești Porunca neîntinată, la adăpost de orice'nvinuire, până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos,

15 pe care la vremea ei o va arăta fericitul și unicul Stăpînitor, Împăratul împăraților și Domnul domnilor,

16 Cel Ce singur are nemurire și locuiește întru lumină neapropiată⁴⁰. Cel pe Care nimeni dintre oameni nu L-a văzut și nici nu poate să-L vadă; Lui fie-I cinstea și stăpînirea veșnică! Amin.

17 Celor bogați în veacul de acum⁴¹ poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în bogăția cea nestatornică, ci în Dumnezeu cel viu, Cel Ce pe toate le dă din belșug spre desfătarea noastră;

18 să facă binele, să se îmbogățească'n fapte bune; să fie darnici, cu inimă largă.

19 agonisindu-și bună temelie'n veacul viitor, ca să dobândească viața'ntr-adevăr veșnică.

20 O, Timotei, păzește vistieria ce ți-a fost încredințată⁴², îndepărtează-te de vorbirile deșarte și lumești și de împotriririle științei mincinoase;

21 pe aceasta măturisind-o unii, s'au rătăcit de la credință. Harul fie cu tine! Amin.

³⁹ Literal: în plasă (în năvodul propriei lor bogății).

⁴⁰ Veche și frumoasă expresie românească pentru „lumină inaccesibilă“; esența luminoasă a lui Dumnezeu, în care creatura nu poate pătrunde, ea însă putând fi beneficiara „energiilor divine „izvorite din ființa lui Dumnezeu“.

⁴¹ În lumea aceasta (treacătoare).

⁴² Deposi'um custodi; bun încredințat spre păstrare. Tezaurul doctrinar.

Reperul suveran

Se vorbește în mod curent despre lume, cosmos, univers. Oare ce reprezintă — ce este — lumea pentru cei mai mulți? La ce se gândesc majoritatea indivizilor atunci când pronunță acest cuvânt? La **totalitatea celor existente**, desigur; la univers ca sumă a celor ce sînt; nu la întregul, ci la suma lor (dispersă), din care face, evident, parte și propria mea entitate ce contemplă (și înțelege) cosmosul. Vorbind despre lume, mă includ, așadar, în ea, deși mă separ de „sumă” obiectuală pe care o privesc din afară. Îmi păstrez autonomia și recunosc, în același timp, autonomia lumii ca lume. Nu mă confund cu totalitatea obiectelor din jur, nici nu confund suma acestora cu propria mea entitate. Lumea e lume cu mine cu tot, dar, în aceeași măsură, **dincolo de mine**, cel care o privesc și gîndesc.

Acest fel (comun) de a înțelege lumea — totalitatea celor ce există — expune, desigur, adevărul lucrurilor și al meu însumi, dar mărturisește totodată modalitatea înțelegerii acestui adevăr: **subiectul e separat de obiect**. Înțelegerea de față decurge, așa cum bine se știe, din fenomenul (și structura) conștiinței de sine. Eu însumi sesizez — și pot sesiza — lumea de vreme ce mă sesizez — și mă pot sesiza — pe mine. Dacă nu m-aș identifica astfel — ca eu distinct de lumea obiectuală — n-aș putea identifica nici lumea ca lume pe care o privesc și gîndesc, dincolo de mine însumi (chiar dacă simt — și afirm — că ea mă conține și poartă). Lumea „din afară” (pe care o sesizez ca fiind „în afară”) este reală: reprezintă realitatea însăși — realitatea lucrurilor (res) palpabile și concrete, de care nu se îndoiește nimeni în clipa în care le atinge și constată prezența. Lucrurile sînt, le percep și le cunosc, iar lumea (lucrurilor) este alcătuită din totalitatea acestora și se reduce, așa cum se constată, în mod firesc, la suma lor concretă. Ele sînt — pot fi atinse, pipăite, numite —, dincolo de (și alături de) ele mă aflu eu însumi, cel ce le privesc și le ating. Aparțin acestei lumi — și acestor lucruri — cu întreaga mea ființă reală, pe care o sesizez ca fiind reală în (și prin) fenomenul conștiinței de sine.

Conștiința propune, așadar (și statornicește) modelul cunoașterii curente; oferă o anume perspectivă asupra lumii (Weltanschauung) și conferă un anumit înțeles universului sesizat „dincolo de” ființa cugetătoare. Faptul că, sesizîndu-mă, mă despart de lumea obiectuală — pe care o percep ca fiind reală (mai mult, pe care o percep ca fiind realitatea însăși) — îmi permite să mă detașez, cu oarecare ușurință, de obiectele preajmei și să mă las absorbit — precum Narcis — de propriul meu chip, alunecînd pe nesimțite în subteranele sinelui inconștient, din noaptea cărora voi încerca, desigur, să privesc (și să înțeleg) ceva, așa cum înțelegeam odată, în deplina lumină a conștiinței, fără a mai putea avea, totuși, suficiența putere să uit de mine însumi — să mă uit —, atunci cînd spectacolul lumii se desfășoară amețitor, în fața privirilor uimite.

Dar dacă am uitat — și uit — de ceilalți, fascinat de propriile mele „trebuințe”, aceasta se datorează, în parte, modelului propus de orizontul conștiinței de sine, model ce mă face prea lesne receptiv la cerințele pulsionale subterane. Sesizîndu-mă pe mine însumi — dincolo de lumea obiectuală, palpabilă, concretă — sînt tentat, pe de o parte, să mă admir prea mult în oglinda conștiinței, inclînîndu-mă prea grăbit spre chipu-mi familiar și cedînd prea lesne ispitelor ce izvorăsc din profunzimea inconștientului, pe de altă parte să cred prea adînc (și definitiv) în lucruri ca lucruri palpabile, în realitatea imediată și concretă pe care o pot atinge dincolo de mine însumi și pe care o pot manevra după bunul meu plac, pe care o pot ignora dacă voiesc, dar pe care ajung să o verez adesea, investindu-mi sufletul în acumularea nefirească a lucrurilor „avute”, pînă la aneantizare.

Dacă lucrurile mă pot interesa atît de mult, înseamnă că ființa mea conștientă nu e tocmai atît de puternică precum

părea a fi, că „lumea concretă” mă absoarbe mai mult decît îmi puteam imagina, dezvăluindu-mi goliciunea înteroară. Deși mă disting în oglinda conștiinței, prea lesne cedez, apoi, nevoilor pulsionale. În concluzie, nu sînt nici independent, nici liber, sînt profund nemulțumit de mine însumi. De aceea îmi îndrept, poate, privirile spre lumea concretă și palpabilă — spre avuția ce mi-ar putea umple eventual golul interior.

Dar și plăcerea de a poseda lucrul se dovedește a fi înșelătoare; oricît de mult mi-aș înmulți averea, ca nu îmi va potoli setea neîmătură de „a avea”; ca atare, mă va îndemna să îmi sporesc mereu vistieria, să mă ancoroz tot mai neliniștit de „țărnu-i” aparent stabil. Crescîndă febră posesivă nu relevă, apoi, doar vidul ființei mele (care își contemplă chipul solitar), ci, în aceeași măsură, inconsistența lucrului ca lucru, iluzoria lui substanță și realitatea. Ceva mai adînc lipsește din această „ecuație”, iar lipsa esențială pe care o remarc îmi atrage atenția că acel misterios „Ceva” se ascunde undeva „pe aici”, pe aproape.

Dacă orizontul conștiinței de sine mi-a îndreptat atenția asupra mea însumi, făcîndu-mă — pentru o vreme — prizonierul propriei mele imagini, și dacă același orizont mi-a revelat apoi lucrul (ca lucru), îndreptîndu-mă spre exterior și fascinîndu-mă cu „realitatea” materială a lumii, va trebui, în cele din urmă, să observ că nu m-aș fi putut sesiza (și identifica) pe mine însumi dacă nu m-aș fi desprins, de propria-mi entitate, dacă nu aș fi intrat într-un orizont străin și transcendent, de la înălțimea căruia m-am putut contempla și identifica, diferențiîndu-mă implicit de lumea exterioară; că nu aș fi putut sesiza lumea (ca lume) și nici lucrul (ca lucru) dacă nu m-aș fi îndepărtat, în aceeași măsură, de orice entitate, atîngînd eonul sintetic din perspectiva căruia m-am sesizat ca eu.

Conștiința de sine a fost posibilă (și a luat naștere), așadar, numai din clipa-n care m-am detașat de propria mea entitate — și de orice entitate cosmică —, pentru ca, devenind una cu tot ceea ce este (și a fost), să mă regăsesc pe mine însumi prin Totalitatea sintetică ce m-a unificat cu fiecare lucru al lumii exterioare. Ulterior am alunecat din nou spre adîncul inconștient al sinelui — și spre străfundul van al lucrului palpabil — datorită polarității subiect-obiect pe care a inițiat-o conștiința de sine, polaritatea însăși fiind posibilă numai prin sintetica unitate ce a premers-o și fundamentat-o. Altfel spus, dacă „purgatoriul” conștiinței mă desparte de „infernul” sinelui mărginit (și, deopotrivă, de „infernul” lucrului ca lucru), „purgatoriul” conștiinței a fost (și este) susținut în același timp de „paradisul” totalității sintetice (Ființa), conștiința aflîndu-se undeva, la mijloc, între cele două lumi spre care se deschide simultan.

Corneliu Mircea

haiku

Toamnă... În odaie :
raza de soare
și floarea veștedă

GLOSSĂ

Urc cu scaunul verde în brațe treptele ce duc la mansardă. Primul scaun din odăita mea. Ieri — prima zi — am stat numai pe pat. În jurul meu camera cu formă curiosă, arcă ce va conține mobile unice. Mobile așezate în pozițiile cele mai curioase, datorită pereților ce se întretaie cînd nu te aștepti și încep ori prea devreme ori prea tîrziu. Mobile esențiale, luate de ici și de colo, după nici un criteriu estetic — și care se vor armoniza precum culorile în natură, ori care cu fiecare, oriunde și oricînd.

Tăcerea de la care pornesc, prag absolut. Copiii s-au urcat pe-o casă, aleargă și se ascund printre crengile arțarului. Cămășile lor colorate sînt steagurile unor țări necunoscute. Țipete răzbat din masa verde, eu le aud sau le ghicesc prezența fragilă, iluzorie. O cărămidă cade de pe magazia vopsită în albastru și dispăre pe dată în iarbă. Sau a fost o iluzie?

Mesteceții întunecat se clatină. Soare răzleț, după-amiază stînsă. Nu am

nervi să încerc aderența realului la gîndurile mele, așa cum un bec își supune filamentul la kilometrajul unei lumini migratoare. Sus, printre trunchiuri, un fragment dintr-un acoperis reflectă luminozitatea unui nor.

Încerc acolo unde alții triumfă. Printre pereții care n-au nevoie de altceva decît de aer, încerc să insist fără vocație.

Azi noapte, în baie, apa care pleură din boilerul defect, și în hol mătușa mea care plînge în continuu. Eu între cele două lichide care se scurg fără răgaz acaparîndu-mă-n vârtejul lor ce tinde să anihileze orice altă realitate.

Noaptea fără margini în fața televizorului luminat de o veioză, cu ecranul lucind mat ca un uriaș ochi mort, liniștit, plin de funinginea viselor de peste zi. Cu urechea ațintită la ceca ce se-nîmplă în patul mătușii, traducînd fiecare zgomot într-o posibilă mișcare automicitoare, și gata să intervin dacă e cazul, numai dacă e cazul, micron existențial, marjă a libertății finale a unui suflet pe care n-aș vrea să-l jignesc, care ar putea expira mai iute dintr-o jignire decît sub atingerea suferinței fizice.

Constantin Abăluță

mariana filimon

Transcrieri

UNU

Plouă acum în orașul verde
abia înflorite magnolii
cu moartea lor înviază
nopti rătăcite iarba regretelor
tafe ascunse cu dezamăgiri

orașul sărac
puzrește sub frunze
de pe acum ruginite
primăvara e toamnă în fapt
obosită lumină

scîlpîrile ingerilor nu mai amină
nu mai pot amina
crucea ce-mi crește pe trup

DOI

Plouă în orașul galben
plouă scrișnit
o mai e lunie galben
cerul se închide
cum lumea întregă în sertare
și-ar rîndul încercările

lăsemni pedepsite
pe cranul fierbinte ale zilei
leacuri amăgitoare
dorințe
laboratorul de sticlă
unde încerc să întorc
o mai suportabilă lume

TREI

Plouă în orașul alb
orbește
pînă la neființă
crengi amănite acoperă drumul
nostalgică linie
abstracțiune de flori dătătoare
miresmele unor culori
intraductibile

o piatră albă
sfîștată de ploii
popas
pentru cei nedeprinși să se roage

PATRU

Plouă în orașul albastru
cu disperare
nici zborul păsării din cer
nu mai știe
ce e reculegerea

noptile ating vidul
se înecă de vii

cu vremelnice frînghii
leg malul

dahul lui singuratic
și transcriu pe curat

fără îndurare cuvîntul
lovește
orb și el și sălbătic

CINCI

Plouă și în orașul gri
plouă cu adîncă încetineală
neliniștite ziduri se clatină

o hartă gri ne înghite
treptat
de la simțuri la roua gladirii
caii de fum
trag timpul din greu

însăși substanța durerii dispăre
în mlaștina eutanasiceii nopți

ȘASE

Plouă peste orașul mov
cu încrîncenare plouă
și e duminica orbului

seriu cu mina somnolentă
un catren uriaș
pentru ziua de miine
cu tristețe constat
că miine e azi dar poate pușin
și ieri
și altădată și acum

tîmpul meu îl etichetez
cum îmi place e liber
cel puțin libertatea de a-mi numi zilele
o am (o păstrez)
ploile dilată ochiul mov al orașului
semne
măști
scurtă improvizăție
pentru livide speranțe

trăiește îmi spun
cu disperare
trăiește

Algoritmul picturii

Intr-o sală aflată în pragul renovărilor capitale — am numit galeria „Orizont” — unde anevoie aflu astăzi pînă și intrarea, expune în aceste zile de final hibernal **Ana Ruxandra Ilfoveanu**. O artistă ce nu s-a grăbit, trecută prin severe experiențe existențiale, care a știut să-și drămuiească prospețimea spirituală, așa încît poate astăzi să se înfățișeze publicului iubitor de artă cu o suită de creații omogene ca viziune plastică și acuratețe stilistică.

Este cea de a cincea expoziție personală a artistei, dar, în ceea ce ne privește, considerăm acest moment drept unul de referință în cariera ei. După mai multe tentative de îmbogățire a cîmpurilor de prospectare artistică, apoi de reducere a ariilor tematice la câteva module esențiale, intrate oarecum în clasacitatea genului (peisaj de margine de sat în antolimpurile reci, statică cu flori, statică cu fazan și pești etc.), Ana Ruxandra Ilfoveanu și-a concentrat studiul asupra desenului și elaborării formelor. Expoziția de față ni se dezvăluie ca performanță meritorie în acest sens. Atît guașele cît și uleiurile ne propun o alternativă plastică, matură în exprimare, debarasată de complexul mimetismului complet, ce părea să submineze într-un fel destiul creator al artistei. O impresie pe care pictorița nu se sfia, însă, să o provoace în privitor, cu conștiința că apartenența ei la un anumit curent de tendințe stilistice, aflat în creștere de audiență la un moment dat, nu poate fi un handicap. Și nu s-a înșelat. Personalitatea sa nu a fost afectată fundamental de aceste alăturări (conjuncții) generate de afinități electice precis definite în timp și spațiu. Poate doar de o mai lentă conturare a propriei voci s-ar putea vorbi, deși acest amănunt nu este întotdeauna la fel de important în evoluția unui artist, atîta timp cît tentațiile mimetice nu degenerază în epigonism facil.

Ana Ruxandra Ilfoveanu ni se relevă astăzi un pictor cu distincție clară a poziției estetice pe care se situează. Desenul ei a căpătat forță, grație exercițiului tenace de atelier și cercetării dominantei expresive intrinseci ale

formelor. Ea și-a conceput un sistem propriu de percepție a componentelor esențiale dintr-o ambianță oarecare. Nu reține decît elementele care au o personalitate distinctă în spațiu. Obiectele devin astfel, în viziunea artistei, personaje, ceea ce se petrece după aceea pe coala de hirtie ori pe pinză nu-i decît efortul de „portretizare” a unui univers, ce-și are legi autonome de existență și o individualitate spectaculară a formelor. Toate naturile statice ale Ruxandrei Ilfoveanu respiră această viață a materiei, pe care suflul genetic al artistului o supune metamorfозelor sale infinite nuanțate. Imaginile, deși aparent aceleași dintotdeauna, sînt mereu altele, înobilate de tensiunile vibrațiile, sensibile ale construcției plastice și de rafinamentul alăturărilor cromatice. Artistă a găsit, în acest ceas al maturității sale de expresie, unda cea mai rezonantă a armoniilor coloristice din tot ce ne-a oferit pînă acum. Tonuri catifelate, în care ritmea-

ză fente fulgerate de galbenuri sau albastruri intense, repede absorbite în masa de brunuri, griuri ori siene arse, iată paleta dominantă a tablourilor sale. Pictorița preferă culorile de pămînt și vedește în general, o înclinație spre densitățile minerale ale materiei. Florile ei au ceva din triumful grav al culorilor toamnei, ori al vegetației de tundră înflorită deasupra unor bănuite turbării. În peisaj, pictorița evocă unele lecții flamanzilor deceniilor 30-40, ce sfidau mîndria gotică ori barocă a Gandului și Bruges-ului, preferînd zidurile și fundăturile innegrite de fumul industriilor din Charleroi. Poezia expresionistă ce nu și-a trăit, se pare, traiul, de vreme ce ea încă ne farmecă cu adevărul ei frust. Ruxandra Ilfoveanu ne înoculează astfel în pupile sîngele păstos al unei lumini mai aproape de fiordurile nopții și ale reveriei, decît de exuberanța amiezii și cîntecului.

Corneliu Antim

muzica

La statuia lui Eminescu

În fiecare an, la mijloc de ianuar, românii aniversază nașterea poetului devenit emblematic pentru spiritualitatea neamului. Se rostesc stihuri eminesciene, se cîntă melodii scrise pe versurile sale, se organizează simpozioane, expoziții și orice alte manifestări menite a-l cinsti întru glorie eternă.

Abul acesta, la Academia di Romania din Roma, a avut loc, în 14 ianuarie un eveniment cu totul aparte — la închiderea cursului de regie și dirijat de operă susținut de Cristian Mihăilescu și Gheorghe Stanciu, grupul de cursanți japonezi a prezentat câteva scene din opere, printre care și actul I din „Tosca” de Puccini, al cărui loc de desfășurare este o celebră biserică catolică. Regizorul Cristian Mihăilescu a avut o idee absolut originală — a înlocui statuia Madonei (a Fecioarei, nu a cîntăreței „omonime”) cu bustul lui Mihai Eminescu, iar la intrarea în scenă, Floria Tosca a depus buchetul de flori la picioarele... bustului, ceea ce asistența a considerat a fi un suprem omagiu pe care (pînă și) japonezii l-au adus luceafărului poeziei românești. O „găselniță” cu adevărat unică, aplaudată de membrii Academiei (a cărei directoare este prof. dr. Zoe Dumitrescu-Buşulenga), alături de Ambasada României, ambasadorul Japoniei și ambasadorul Coreii de Sud, prezenți și ei în sală. Doar două replici credem că ridicau probleme: Flo-

ria Tosca nu vrea să fie sărutată „avanti la Madona” (s-a cîntat cu textul original), dar apoi, concesivă, remarcă: „E-atît de bună” (Madona, evident). Cît se jena Tosca de Eminescu, rămîne de discutat dar cum s-a rezolvat cu numărul de silabe?! Mai în glumă, mai în serios, la Roma, Eminescu a primit flori de ziua sa, flori (naturale) de la japonezi pe o idee românească, ceea ce nu e puțin lucru.

Pentru cei ce nu l-au putut sărbători la Roma, Muzeul „George Enescu” a organizat, la București, în colaborare cu Muzeul Literaturii Române, o seară literar-muzicală în care s-au spus cuvinte alese, dar, mai ales, s-au rostit versuri mult îndrăgite de noi toți, în tîlmăcirea elevată a actorilor Valeria Seciu și Ovidiu Iuliu Moldovan și s-au cîntat lieduri scrise pe stihurile unor poezii pe care orice bun român le știe pe de rost — „Somnoroase păsărele”, „Peste virfuri”, „La steaua”, „La mijloc de codru des”, „Și dacă” etc. — a lese din creația compozitorilor noștri de ieri și de azi — George Ștephănescu, Gheorghe Dima, Diamandi Gheciu, Tudor Ciortea, Felicia Donceanu, Doru Popovici, Carmen Petra Basacopol. Interpretarea conferită de soprana Georgeta Stoleriu și pianista Ilinca Dumitrescu, a dat un plus de culoare și sensibilitate veșmintului sonor în care muzicienii s-au străduit să îmbrace versurile a căror muzicalitate atinge oricum perfecțiunea. Înregistrarea pe care organizatorii acestei seri ne-au oferit-o (din fonoteca de aur Radio) în debutul programului, ne-a amintit că și Enescu a scris o simfonie inspirată de „Mai am un singur dor”, dar și celebra butadă care spunea, cîndva, că „între Enescu și Eminescu nu este decît o diferență de un „mi”...

„Morală” este că noi recităm (și recitim) din Eminescu, italienii, japonezii, coreenii și multe alte nații află (cite ceva) despre Eminescu și, cu toții, ne plecăm la statuia sa prin care va rămîne veșnic „nemuritor și rece”.

Anca Fiorca

parțial color

În oglinzi concave

Am spus și atunci, — la întîlnirea cu Paul Everac — scriem și acum că Te viziunea Română nu păstrează nici echidistanța de care se face atîta caz, nu operează nici cu niște criterii morale ferme, atîta vreme cît pantofarii cizmarului de Scornicești sînt din nou în prim-plan. Iar slugile de profesie își oferă încă serviciile, fără a fi respinse de cineva, dimpotrivă, se apelează la ele ori de cite ori adevărul transanțe se strecoară pe micul ecran. Cică, pentru a se auzi ambele părți! Naționalismul de gudron, demagogia găunoasă ne sufocă ca mai ieri, iar în numele acestui popor pledează indivizi compromiși, elementari și retardați, lăsînd impresia străinilor că am fi o nație de handicapați, cu mina întinsă la capătul podului. Tocmai de aceea am crezut și credem că emisiunile culturale care aduc în prim-plan creația acestui neam, care fac elogiul hărăzirii noastre și, indirect, pregătesc oamenii pentru a înfrunta cu bărbăție victoriile dar și înfrîngerile, oferînd la tot pasul modele, deci tocmai aceste emisiuni au ajuns cenușăreasa programului. Sînt difuzate fie la miezul nopții, ca și cînd ar trebui să între în rezonanță cu trîlurile cucuvelelor de la Cotroceni, sînt plasate fie prea devreme, cînd telespectatorii nu au ajuns încă acasă. El însuși scriitor, Paul Everac ar trebui să părăsească orice prejudecată, să nu se teamă de partizanat, dacă (luminează! Doamne!) va pune aceste emisiuni în drepturile ce li se cuvin. Cronicar de mai multe luni, trebuie să recunosc că și eu le-am cam ocolit, dar mot-ele mele au fost cu totul altele. În primul rînd le-am considerat extrem de interesante, așa, că nu mai aveam nevoie de susținerea noastră, iar, în al doilea rînd, apărînd de vro-

efteva ori aici, n-am vrut să se creadă că ne facem reciproc servicii. Ei, bine descopăr că am greșit. Uneori e nevie să-ți avertizezi detractorii că numai jocurile politice și complexe ce le atîrnă ca niște plumbi de gît creează monstri. În ultima vreme aceste emisiuni sînt atacate fără jenă și discernămint, numai din simplitud motiv că indivizii care ies la drumul mare nu sînt invitați și ei să-și dea cu părerea. Uită mai tot timpul că aici trebuie să apară creatorii autentici, scriitorii de o morală ireproșabilă și nu troglodiți scăpătați din „Cîntarea României”, versificatori pentru zilele onomastice din ianuarie, grafomanii, într-un cuvînt, agresori refuzați de talent. Acum, la această redacție, sînt cîțiva scriitori veritabili (Lucia Negoită, Cătălin Tîrlea, Ion Budescu, Adrian Munteu, Sanda Vișan) care nîndesc aparițiile pe post de niște funcție de interese lor, ci numai în funcție de valoare. N-au însă nici o vină că scriitorii cei mai buni sînt împotriva lipsei de transparență, aclamă democrația reală și nu sînt aserviți, așa cum se întîmplă mai ieri, puterii, cu o expresie mai puțin măgulitoare, căutîndu-i în coarne. Dar, cu toate astea, au fost văzuți la emisiunile cu pricina și Fănuș Neagu, și Marin Sorescu, și Valeriu Cristea, și Petre Sălcudeanu, autori reprezentativi, deși opțiunile lor politice sînt adeseori krittante. Preferăm să nu nuanțăm aceste afirmații, fiindcă nu ar fi în favoarea lor. Prin urmare, există cîteva emisiuni cu care putem să ne legitimăm favorabil în această perioadă de derută spirituală, avem cîteva personalități care fac gloria acestui timp iar ei, teleaștii le sînt tot în umbră ca mai ieri, împingînd în prim-plan Văcari, Cataveni, Solcan și tot felul de mir-lani și atunci ne mai mirăm că lumea ne consideră un popor ieșit din istorie, nu mai vorbim din Europa, America e atît de departe! Chiar, domnule Paul Everac, nu vrei să faciți ceva pentru ca fetele noastre să nu mai ia drumul Sтамбулului, iar tîneretul, în general, să fie mîndru că trăiește pe aceste meleaguri? Vi s-a oferit această șansă, așteptăm s-o exploatați!

Marius Tupan

UN PROZATOR DE EXCEPȚIE: IAN MC EWAN

McEwan
Black Dogs

Ian Mc Ewan (n. 1948) „și-a făurit un stil și o viziune proprie. Nimeni nu-și poate permite să nu-l citească”. Venite din partea unui maestru de talia lui John Fowles, aceste simple cuvinte echivalează, în fond, cu o reală consacrare. De altfel, critica literară a fost unanimă în a-l declara pe tânărul prozator drept unul din cei mai importanți scriitori britanici contemporani. Debutând cu un volum de povestiri („Prima iubire, ultimele ritualuri”, „First Love, Last Rites”, 1975), Ian Mc Ewan și-a făurit, într-adevăr, un stil și o viziune inconfundabile. Claritatea, limpezimea, rigoarea geometrică a scriiturii sale, implicațiile neașteptate ale cuvintelor și vibrația revelatorie a spațiilor dintre ele, dar, mai ales, viziunea sumbră, elementele macabre și scenele de oroare ce bîntuie în primele sale cărți l-au impus ca pe un prozator de excepție, care are ceva cu totul original de spus despre lumea secolului nostru, traumatizată de violență, terorism și angose. Polaritatea inocentă-păcat, ce transpare în structura adîncă a cărților sale, dă forță purificatoare scrisului său și ceea ce ar nu te-a părea exercițiu de virtuozitate stilistică se dovedește a fi, în ultimă instanță, demersul conștient al unui scriitor, martor pe deplin implicat în problematica și dramele sfîrșitului nostru de mileniu. De altfel, în cadrul prestigioaselor serii de interviuri — „Guardian Conversations” — la care Ian Mc Ewan a fost, de bună seamă, invitat, prozatorul britanic a rostit în mai multe rînduri cuvîntul „responsabilitate”, cu o convingere și în contexte care înlătură orice dubiu în legătură cu superficialitatea sau conformismul ce însoțesc această vocabulă, prea des folosită și, într-un fel, demonetizată. Cu romanul „Copilul providențial” („The Child in Time”, 1987), într-o oarecare măsură prin tensionata plămădire epică „Inocentul” („The Innocent”, 1990), titlul este semnificativ pentru obsesia scriitorului, dar, mai ales, prin ampla sa povestire „Cîinii negri” („Black Dogs”, 1992), ce s-a bucurat de mult succes, fiind nominalizată pentru Premiul „Booker”. Ian Mc Ewan a intrat, într-o nouă etapă de creație. Nu se

poate vorbi în cazul acestui scriitor de o maturizare. Debutul și evoluția sa ulterioară s-au desfășurat sub semnul unei egale și nedezmințite calități. Este vorba, mai degrabă, așa cum critica o remarcă, de o schimbare a accentului sau, poate mai curînd, de o viziune mai complexă, de o îmbinare între tematica traumei claustrofobice a vieții lăuntrice a individului cu problematica social-politică acută a epocii noastre. În fine, cu „Cîinii negri”, Ian Mc Ewan își dă întreaga măsură de maestru al povestirii, cartea sa fiind, fără îndoială, o piesă antologică în contextul literaturii engleze contemporane. Tânărul editor Jeremy are datoria morală — în spiritul celei mai autentice tradiții literare britanice — de a scrie biografia soacrei sale. Această delicată întreprindere este asumată cu un soi de afecțiune aparte căci între cele două ființe se statornicise o frumoasă și aleasă legătură sufletească. De la părinții soției sale, Jeremy aflase suficiente date pentru a-și putea duce la bun sfîrșit opusculul. Aflase despre decepția ideologică a celor doi, care, adepți ai comunismului, membri chiar ai Partidului Comunist din Marea Britanie, își renegaseră convingerile și părăsiseră partidul, socotindu-se niște învinși, atunci cînd, după evenimentele din 1956, din Ungaria, avuseseră revelația esenței totalitare a comunismului, cunoștea tribulațiile sentimentale ingenuie ale celor doi, reușise s-o înțeleagă mai bine pe sensibilă June Tremaine a cărei propensiune spre religie, teosofie și paranormal sporise și mai mult fascinația ce o exercita asupra sa acest personaj întruchipînd, într-un fel, calitățile unui inițiat, și totuși, Jeremy este conștient că în viața soacrei sale subzistă un mister. Cărui fapt i se datorează oare conversiunea morală și spirituală a lui June, ce a determinat acea schimbare din adîncuri, acea pasionată și patetică devoțiune pentru lumea spiritului? Înainte de a muri, June evocă în două rînduri o experiență vitală. Povestește despre „cîinii negri” pe care, în timpul voiajului de nuntă, i-a întîlnit în Franța, o experiență traumatizantă, ce i-a schimbat totalmente convingerile și ființa, reve-

lîndu-și definitiv existența de netăgăduit a Divinității. Dar, în fond, despre ce va fi fost vorba? Ce fapt anume, ce amănunt extraordinar a determinat această revelație? Ei bine, după moartea lui June, Jeremy află misterul. Întîlnirea cu cei doi cîini uriași, ce au fost pe punctul de a o sfîșia, are legătură cu o altă poveste. Primarul din St. Maurice de Navacelles povestește celor doi soți că oribilele vietăți, bestiile înfricoșătoare, ar fi fost în realitate doi cîini rătăcitori, rămași de pe urma ocupanților germani (ne aflăm în 1946), care, în timpul războiului, terorizau cu asemenea specimene populația locală și, oroare și mai mare — fapt ce se află la granița labilă a legendei — s-ar fi folosit de bestiile cu pricina, dresate într-un anume fel, pentru a viola femeile luate prizoniere și a le smulge, astfel, prin oribile perversiuni, mult doritele măturii. Fapt monstruos, care pentru June capătă implicații nebănuite și care o determină ca din acea clipă să nutrească sentimentul că viața sa are un nou sens și o nouă menire. Rîndurile pe care Jeremy le găsește printre însemnările soacrei sale sînt nu numai o profesiune de credință, ele reprezintă, de fapt, o concluzie a cărții: „Îmi dau seama, Jeremy, că mă crezi, cumva, o ființă ciudată, excentrică. Lucrul acesta n-are nici o importanță. De aceea aș dori să-ți mărturisesc ceea ce eu știu cu certitudine. Natura umană, inima omezească, spiritul, sufletul, conștiința însăși — numește-o cum vrei — reprezintă, în ultimă instanță, lucrul esențial asupra căruia trebuie să ne aplecăm. Conștiința aceasta se cuvine să se perfecționeze, să se dezvolte. Căci altfel infinitele noastre suferințe nu vor cunoaște niciodată un sfîrșit. Mădă descoperire pe care am făcut-o constă în convingerea că această schimbare este posibilă, că ea este în puterea noastră. Fără o revoluție în viața noastră lăuntrică — indiferent cît de lentă ar fi ea — toate marile noastre aspirații sînt lipsite de orice preț. Dacă dorim să trăim în pace cu cei din jurul nostru, trebuie, în primul rînd, să ne ocupăm de ființa noastră interioară. Nu spun că lucrul acesta se va întimpla. Este foarte probabil că vom eșua, deși există toate șansele ca încercarea noastră să fie încununată de succes. Esențialul este că acest lucru reprezintă unica noastră șansă. Dacă vom reuși — și efortul acesta va dura generații întregi — efectele benefice ce vor decurge de aici vor modela societatea ce va veni într-un chip neașteptat, nesperat...” Cuvînte generoase, gînduri de un tulburător umanism. În povestirea lui Ian Mc Ewan, „cîinii negri” reprezintă un simbol cu o dublă semnificație. Ei sînt o întruchipare vie, palpabilă, a Răului, ce se încumetă cu impunitate să bîntuie lumea asemenea unor demoni, dar sînt, totodată, și o întruchipare a depresiei, a melancoliei, căci „cîinii negri” trimit la

expresia johnsoniană, folosită apoi de Churchill, pentru a exprima apăsarea, nevroza, tristețea și disperarea ființei ce contemplă îngîndurată spectacolul de măreție și abjecție al lumii. Cartea lui Ian Mc Ewan este apoi nu numai o scriere despre Bine și Rău, despre întruparea și rădăcinile Răului, ea este o meditație despre totalitarism în ipostaza sa fascistă (sînt cutremurătoare paginile ce evocă cu ochii contemporanului — autorul „manevrează” magistral secvențele temporale — tragedia Majdanek-ului), dar și comunistă, sugestia a vizibilului și invizibilului dirijate, a acelor zone de mister și taină ce trimit inevitabil la contemplarea și venerarea Divinității. Autorul reușește să sugereze pentru o clipă că există „taine între pămînt și cer pe care miștea noastră nici nu le-a visat”. „Cîinii negri” este apoi o carte morală, fără fi nici o clipă moralizatoare. Ea atinge acele zone delicate ale inefabilului și vorbește cu o virtuozitate, ce-și găsește egal numai în paginile tenebroase ale primelor sale cărți, despre afinitățile ce-i apropie pe oameni, despre viața gingașă a sufletului. Citind povestirea lui Ian Mc Ewan, ai sentimentul unei înțelegeri depline a vieții pe care s-ar părea, că numai atingerea pragului vîrstei inițiale de 40 de ani i-o poate da autorului. Ian Mc Ewan scrie cu o înțelegere senină și resemnată despre taina morții, despre scurgerea timpului, despre dimensiunea timpului însuși și despre apropierea ineluctabilă a senectuții. Temă obsedantă în mai toate cărțile sale, vom descoperi și aici polaritatea bărbat-femeie, rațional și spiritual, căci, în fond, Bernard este o întruchipare a raționalității în vreme ce June este expresia aeriană a spiritului, a ființei inițiate ce cunoaște tainele „de dincolo” și trăiește întru credința și convingerea existenței lui Dumnezeu. Citind „Cîinii negri” încercăm acea plăcere genuină, acele voluptate rare pe care numai o literatură captivantă de o excepțională calitate ne-o poate oferi. Cartea este scrisă cu vigoare, cu o sensibilitate binstrunită, dar care se însinuează din fiiece cuvînt, din fiiece frază. Rîndurile au o aură a lor aparte ce fac textul să exprime parcă înfinit mai mult de cît litera pură a cărții. Proza fascinantă pe care o scrie Ian Mc Ewan exhală un parfum, o mireasmă, deopotrivă, liniștitoare, purificatoare, dar și angosantă. Carte vie, realistă și fantastică deopotrivă, animată de o responsabilitate gravă față de lumea în care trăim, de o sensibilitate ce îi în primă o căldă dar sobră forță umană, mustind de sensuri și implicații, este una din acele plămădiri epice de excepție, una din acele realizări artistice, despre care, cu o expresie erglească, am putea spune că „într-o daie mică, cuprinde infinite bogății

Virgil Lefter

Geneva, ieri și azi

Chiar într-un scurt istoric al Genevei, nu se poate omite particularitatea ei, prin poziția independentă, din chiar secolul al XIV-lea, deci cu mult înainte de a intra în „Confederație” în 1841. Jean Calvin a făurit „Roma protestantă” în secolul al XVI-lea și i-a influențat, apoi, pe pionierii americani. Mai tîrziu, Geneva capătă relief prin scrierile lui Jean-Jacques Rousseau. Tot în secolul al XIX-lea, Henry Dunant a înființat „Crucea Roșie”, ceea ce a dus la stabilirea, aici, a Ligii Națiunilor și a altor organizații internaționale. În anul 1919, la 20 aprilie, la „Confederația Păcii” de la Paris, Geneva a fost desemnată — în unanimitate — drept sediu al Societății Națiunilor.

În general, Geneva a avut o poartă deschisă pentru emigranți. În prezent, este invadată de aceștia, întocmai ca și alte centre europene. Geneva de azi cu greu se mai poate regăsi ca un oraș-vacanță, cum o vedeam cu ani în urmă, genevezii fiind „apăsați” de valul de inflație, de recesiune care-i deșusolează. Galerile de artă se închid, iar cele ce se mai deschid o fac de obicei în pierdere.

Ceea ce incită pe vizitator este frecvența parcurilor (se spune chiar: doi copaci pentru un locuitor): grădina en-

gleză, lîngă orologiul din flori, priveliștea spre lacul Lemán, „jet d'eau”-ul de 145 m, pe care-l reperezi de la mare distanță. Treci pe lîngă „Casa regală”, în stil rococo, spre parcul „La Grange” și pătrunzi în parcul „Eaux Vives”. În partea cealaltă a lacului: „Portul negru” unde au debarcat „Confederații” în 1814, spre a pecetlui alianța Republicii cu Elveția.

Un farmec inconfundabil îl prezintă orașul vechi, cu galeriile, muzeele și, desigur, Catedrala St. Pierre. Plimbîndu-te pe străduțele care urcă și coboară într-o calmă intimitate, te izolezi de realitate. Ești ulmit de Catedrala care datează de la Reforma lui Jean Calvin (1509—1564), doctor în drept, teolog, pastor la Geneva din 1536, autor al instituției creștine, care a contribuit la a face din Geneva o republică. Construcția a început în 1150 (reconstruită, în parte, în secolul al XVI-lea).

Cit despre Palatul Națiunilor, al doilea centru din lume, după cel de la New-York, acesta a fost construit între 1929 și 1936. Omagiu adus Elveției, cel mai pacific dintre statele europene, palatul, cu o față spre lacul Lemán și alta spre Jura, este un edificiu care acoperă o suprafață echivalentă cu Castelul de la Versailles. Este simbolul central al rolului internațional al Genevei. 6.000 de ședințe pe an, la care participă 20.000 de delegați din lumea întreagă, în afara celor 3.000 funcționari internaționali, care lucrează acolo în permanentă.

Referitor la galerii, mă opresc la patru dintre ele: „Patrick Cramer”, pe Grand Rue, cu gravurile lui Marc Chagall, însoțite de poeme semnate de autor: „Nu aud nici un cuvînt în preajma mea. Căci păduri se încrucișează. Intîmpin surzind ziua mea. Și te-astept încă. De ce? Noapte și zi port o cruce. Sînt împins, sînt tras de mină. Noaptea mă și inconjoară. Tu te îndepărtezi, o, Dumnezeu meu! De ce?”. Lucrarea alăturată acestei meditații reprezintă doi îndrăgostiți care țin o luminare, un Christ răstîgnit, în fundal, o semilună și un orologiu.

La Galeria „Daniel Malingue” tot pe Grand Rue, mă uit cu surpriză la unele lucrări ale lui Nicolas de Stael, deoarece îl știam concentrat pe griuri, fapt pe care aici doar în două îl regăsesem pregnant. În tablourile cu tonuri calde, puternic contrastante, mi-a amintit de

Ion Pacea... Schimbînd reflectii cu galeristul despre sinuciderea artistului, o societate cu recenta dispariție a pictorului Mircea Ciobanu, la Lausanne. Am răsfoit, la „Galeria Corratere”, pe stradă cu același nume, atrasă de „Marquet”-ul din vitrină, un album „Mircea Ciobanu” în franceză. Un tipar de calitate, care pune în valoare forța talentului el al lui Corneliu Baba. O convorbire cu proprietarul galeriei, domnul Charles Probst, este stimulatoare, în sensul că ai în fața ta, totuși, pe elvețianul care noi, cei din Est, îl admirăm pentru amabilitate, educație, spirit clar, deschis. Galeria este ancorată în pictură franceză, figurativă. Apreciez lucrările lui Georges André Klein (născut în 1902 a lui André Planson (1898—1989) sau un peisaj de Christ Caillard. O acuarelă coraturată cu tuș a lui A. Dunoyer Segonzanobilează galeria intimă; din spațiu apar ochii albaștri ai proprietarului, care nu disperă din cauza lipsei de colecționari....

La „portile” orașului vechi, te inviți „Galerie du Perron”; în vitrina dreaptă, expune subsemnata un peisaj alături fiind albumul „Matilda Ulmu” într-un colț, m-a surprins plăcut sculptura unui artist din România, Sorel F. trog, care se bucură de succes la Toronto. Cu toate „greutățile”, galeria miștine porțile deschise, dar perspective sînt întunecate. Aflu că Sorel F. trog luat cîndva lecții cu pictorul și arhitectul Marcel Iancu, creatorul, „Satul Ein-Hod” din Israel, despre a cărui un citate am scris îndelung. Chiar dacă e poziția „Tinărul Picasso în perioadă roz și Gosol” are loc la Berna, nu este îngăduit să n-o semnalăm, dat fiind ineditul său.

Părăsești cetatea de pe malul lacului Lemán de la poalele Alpilor, dorind urînd acestei vestite și „umane” Geneve, să revină — depășind actualul „va de inflație și recesiune” — la înălțimideilor pentru care a militat, încurajînd astfel, pe cei care vor mai veni aici și a visa alături de marele Jean-Jacques Rousseau, în parcul în care el ne aștepta îngîndurat.

Matilda Ulmu

ROMANUL DE DRAGOSTE TRĂIT DE BORIS PASTERNAK

De vorbă cu OLGA IVINSKAIA

«Atunci Lara a avut cu adevărat un fiu?»

«Da, dar pentru foarte puțin timp și numai în pântecul meu. El a murit la naștere. Pasternak dorea să aibă un băiat, și a făcut tot ce e posibil pentru a mă scoate din închisoare, a implorat chiar KGB-ul. Aflase că sint însărcinată de la o femeie care se întorcea din Lubianka și care avu amabilitatea să-i comunice acest lucru din partea mea. Între timp am fost transferată la gulagul din Mardovia. Știi pentru ce m-au arestat? Pentru că organizasem printre cunoscuți lecturi din romanul DOCTOR JIVAGO, pe care Boris tocmai îl scria. Autoritățile nu îndrăzneau să i se opună direct, cu toate că el exprima păreri pe care alții nu le-ar fi pronunțat niciodată. Desigur, ei strângeau „dovezi“, adică denunțuri, pentru a-l putea aresta. De aceea am fost interogată, ca să recunosc că el desfășura activități antisovietice. Era anul 1949. M-au condamnat la cinci ani închisoare. Am executat unul mai puțin, deoarece în 1953 murise Stalin, și m-au eliberat.»

Dragostea dintre Olga Ivinskaia și Boris Pasternak s-a produs în 1945, pe când s-au cunoscut la redacția revistei literare *Novi Mir* și a durat până la moartea scriitorului în 1960. Olga (Olia, așa cum o numea mereu Boris) avea treizeci și trei de ani, și doi copii, Irina și Dimitri; scriitorul avea cincizeci și cinci de ani, și avea tot doi copii, Evgheni și Leonid. El era deja poet de mare faimă, cu mare influență asupra tinerilor din patria sa, dar se simțea foarte îndepărtat de politica culturală oficială care, după puțin timp, îl va califica „deviaționist și burghez“ și îl va obliga la o tăcere forțată. Circulația clandestină în URSS a singurului său mare roman *DOCTOR JIVAGO*, i-a adus în anii cincizeci, o condamnare grea din partea criticii oficiale și la expulzarea lui din Uniunea Scriitorilor. De fapt, romanul nu este doar romântica poveste de dragoste pe care filmul a popularizat-o, ci el exprimă, mai ales, dramaticul contrast dintre destinul individual și logica violentă a istoriei în care găsim o reconstituire a faptelor întâmplătoare în Rusia primelor decade ale secolului XX.

Olga afirmă că romanul descrie fidel dragostea dintre ea și Boris. În rezumat, Lara este Olga, și Iuri Jivago, Boris Pasternak. Și Olga povestește că ea a fost mediatoarea dintre autor și Giangiacomo Feltrinelli pentru prima ediție, din 1957, care confirmase notorietatea de scriitor a lui Pasternak; într-atât încât, în anul următor i s-a acordat premiul NOBEL.

Olga Ivinskaia fumează țigară după țigară și în timp ce vorbește apropie de gură degetele sale sifidii cu unghii lăcuite. Prin părul ei alb apare o diademă și este îmbrăcată în negru și roșu, și poartă doar un singur inel vechi de argint pe degetul arătător. Însă inelul nu este un dar al lui Boris.

«Nu dăruia lucruri prețioase. În dragostea noastră nu a existat nimic vulgar și material. Totuși, înainte de a muri, s-a preocupat, prin intermediul unei scrisori adresată lui Giangiacomo Feltrinelli, să-mi asigure, în străinătate, toate drepturile de autor ale romanului și ale AUTOBIOGRAFIEI. Giangiacomo era un adevărat prieten. Când, la moartea lui Boris, m-au arestat prin faptul de a fi vinovată că am permis ca drepturile de autor să rămână în

Italia și romanul să fie publicat acolo, el a făcut tot ce a fost posibil pentru ca să mă elibereze, însă nu a putut obține acest lucru. Este interceptată corespondența dintre noi și editura Feltrinelli, pe care mi-ar fi plăcut s-o recitesc și s-o am din nou. Autoritățile mi-au sustras arhiva lui Pasternak de pe vremea aceea, și cred, totuși, că ea există la KGB.»

Foarte hotărâtă și feminină, așa apare azi această femeie-mit căreia nu-i pare rău de nimic «deoarece au fost ani foarte grei, însă și ani plini de dragoste. Atât de grei încât, la un moment dat, am fost tentați să ne otrăvim împreună.»

Suspină. De pe etajerele pline cu cărți ne observă vechi fotografii. O Olga tânără, cu o coadă de păr blond, lungă și împletită. Olga și Boris împreună la un an înaintea morții lui. Irina, fiica ei, care acum trăiește la Paris, la braț cu Pasternak în mijlocul zăpezii din Peredelkin, în fața casei de la țară a poetului, acum muzeu. Olga, dezolată, la funeralii, alături de sicriu. Nu era atât de frumoasă, așa cum este Julie Christie din film. «Ah, filmul. Frumos, desigur, cu toate că puțin romantic. Și apoi, anumite lucruri... acele blănuri minunate, de exemplu. Noi nu aveam asemenea blănuri.» Pentru o clipă renunță de a-l reaminti pe Pasternak pentru a-și aduce aminte de ziua în care Omar Sharif a chemat-o, deoarece el dorea să cunoască pe adevărat Lara. «Eu însă aveam teamă de el. Nu s-a întâmplat nimic, însă pe vremea aceea era periculos ca cineva să-mi facă vizite», își amintește cu amărăciune.

«Ce a urmat după ce v-au eliberat din Mardovia?»

(Olga devine veselă)

«A început o altă viață. Boris a închiriat pentru mine o casuță aproape de casa lui de la țară, și venea să mă vadă în fiecare zi cel puțin de două ori. Nu ne-am despărțit, doar în ultimul an când el se hotărâ să meargă la Tbilisi, pentru zece zile unde avea de rezolvat anumite probleme. Îmi scria două scrisori pe zi. Corespondența noastră nu este abundentă deoarece nu ne despărțeam niciodată, în afară de aceste zile, și de cei patru ani când eram prizonieră. În anii aceea îmi trimitea cărți-poștale și le iscălea „mama“, însă s-au pierdut aproape toate.»

«Această legătură a dumitale nu era scandaluoasă, când Pasternak continua să aibă o soție legitimă?»

(Fiul lui Olga, Dimitri Alexandrovici,

un bărbat foarte frumos care a asistat discret la aceeași convorbire a noastră, aduce ceva de băuț și oferă prăjiturile. În fața vinului roșu, Lara se animă puțin, însă nu se emoționează în fața întrebării. Răspunde:)

«Nu, legătura noastră nu era scandaluoasă. Soția lui, Zinaida, știa totul, însă nu putea face nimic. Venea de la Moscova ori de câte ori dorea. În relațiile noastre, Boris era oarecum pudic; nu dorea, de exemplu, să-l vad noaptea fără dantura falsă. Însă eram ca soț și soție. Sărbătoream diverse evenimente în casa mea, invitam prietenii. Cu toții cunoșteau situația noastră. Venea multă lume importantă. În ocaziile acestea Boris se arăta foarte relaxat. În general, era un bărbat încordat, nedecis asupra a ceea ce avea de făcut. De exemplu, înainte de a pleca la Tbilisi, Boris ba dorea să meargă acolo, ba se răzgîndea; pe scurt, trebuia împins pentru a se despărți de Peredelkin. Eu făceam tot ce normal îi revenea lui: bateam la mașină lucrările sale și mergeam la Moscova pentru a-i rezolva toate serviciile birocratice.»

Olga Ivinskaia, care nu a dorit să-și scoată greoi ochelari de pe nas nici măcar pentru a fi fotografiată — «fără ei nu văd absolut nimic» — ne povestește un alt episod, o neînțelegere. Ea, supărată, fuge din Peredelkin; el disperat, o cheamă prin telefon la Moscova și îi citește o nouă poezie, în care o roagă să se înapoieze imediat; ea își face imediat geamantanul și revine. Apoi, vorbește despre situația când Boris a renunțat la premiul NOBEL.

«A fost o lovitură foarte grea pentru el», comentează fiul, «poate că lovitură care l-a omorât». Era bolnav de cancer, însă nu credea că va muri curând. «L-au amenințat», explică Olga, «i-au spus că dacă primește premiul îl vor obliga să părăsească țara; și asta în-

semna că mă vor aresta din nou. Atunci el a scris o scrisoare de renunțare, obținând în schimb „o nouă muncă“ pentru mine. Stranie soartă a mea cea de a fi legată de Pasternak și de Jivago. Când cartea a fost reabilitată, atunci am fost și eu.»

Olga trăiește din drepturile de autor ale romanului, vreo 5.000 de dolari pe an, un sfert din drepturile totale ce corespund conform legii, drepturile fiind împărțite cu Evgheni Pasternak, care primește alt sfert, iar restul merge la Stat, deoarece contractul este anterior recentelor evenimente politice întâmplabile în Rusia. Evgheni, la rândul lui, împarte sfertul său cu alți moștenitori, nepoate, nepoți.

Pentru Olga drepturile care îi revin sunt derizorii în raport cu marea avere a lui Pasternak, în ansamblu. Însă acest lucru pe Olga nu o preocupă.

Se gândește, din contră, la un capitol separat ce se intitulează «Flori»: «cinci sau șase pagini din DOCTOR JIVAGO ce mi s-au părut foarte frumoase, însă pe care Boris nu le-a inclus în carte, fiind foarte lirice. În ele vorbea despre viața care există după moarte, ca și cum sufletul morților se reîncarnează în florile care cresc pe mormânt.» Evgheni, care are grijă de textele inedite, nu a dat de aceste pagini, și crede că tatăl lui le-a distrus.

O întrebare inevitabilă pusă Olgăi-Lara de Sandra Perignani, scriitoarea care i-a luat interviul: «Ce senzație vă produce faptul de a fi un mit?»

«Eu nu m-am simțit niciodată un mit. Curând voi împlini optzeci de ani, viața mea a luat sfârșit. Ce rămâne? Opera lui Pasternak. Eu am mândria de a fi mulțumită că i-am ușurat oarecun viața marelui poet.»

În românește de
Ezra Alhasid

moda, alttel

Farmecul curtezanelor

Cuvântul *curtezană* e de proveniență italiană — *cortigiano* — și numea pe acei ce făceau parte din Curtea unui rege, prinț, conte, etc. Termenul a dispărut astăzi din vorbirea obișnuită, dar își păstrează anumite calități transmise unor forme de guvernare. Philippe d'Orleans a lăsat o *considerație demnă de considerat*: „Un Courtisan doit être sans humeur et sans honneur.“ Sau „Les flatteries des Courtisans peuvent pervertir les meilleurs princes.“

Istoria ne spune că sub Francisc I toți curtenii erau considerați egali în drepturi. În perioada de declin a feudalității, anumiți intendenți, anumiți profitori de simpatia regelui și mai ales cei legați de funcții religioase au format diverse consilii ale regelui, deși nu mai îndeplineau funcții lucrative. Mai ales sub Ludovic XIV și XVI au înflorit curtezani și curtezane (*curtizanii* și *curtiza-*

nele), ne mărturisesc La Bruyère și Saint-Simon.

Femeile „cumsecade“ au găsit de cuviință că prin „curtezană“ trebuie înțeles „prostituată“. E o aberație puritană desl J. Simon, însinucăză ceva din conștientă micilor burgheze oneste cînd zice „La gloire n'est qu'une COURTISANE“.

Textele babiloniene și asiriene notează prezenta *curtezanilor* în viața socială, sub diverse nume. Ele se împărțeau în două grupe distincte: a) cele care erau curtezane consacrate divinității și locuiau în dependințele marilor temple religioase și erau supuse unor reguli de igienă foarte severe și b) cele care frecventau locurile publice, mai ales tavernele. Nici primele, nici următoarele nu se bucurau de o bună considerație. Un vechi dicționar ebraic spune că nu trebuie să te căsătorești cu un *harimou* (curtezană) pentru că are prea mulți soți. În timp, „curtezanele“ au făcut un fel de „sindicat“ (sau li s-a făcut un fel de sindicat), în orice caz există superstiția că dacă un bărbat se căsătorește cu o astfel de femeie nu are norocul să reușească în afaceri.

Israelitii sint mai deștepti, în ciuda legilor prohibitive pe care le-au inventat. Biblia confirmă prezenta curtezanilor mari și a celor mici, (cele de la răsucirea de drumuri) și nu-i deloc severă cum e biserică. Nu corecta aceste legi!

Corina Crislea

IN ATENȚIA CITITORILOR !

Revista „Luceafărul“ se află în catalogul publicațiilor la poziția 2048. Abonamentele se fac la toate oficiile poștale din țară. Abonamentele, în străinătate se fac prin Rodipet S.A. — P.O. — BOX 33-57; Telex 1191995 — 11034; Fax 0129432 — 0129433. În mod excepțional se pot face abonamente și la redacție.

MARIO BENEDETTI (Uruguay)

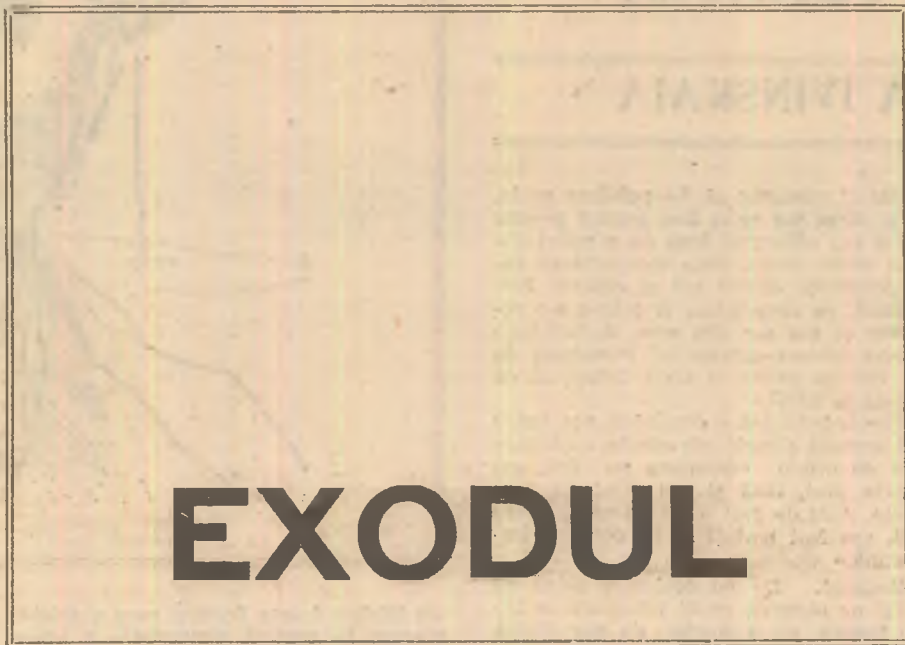
Exodul a început, se pare, din motive politice. Ziaristii de peste graniță scriau că atmosfera din această țară este irespirabilă. Și, într-adevăr, era greu de respirat. Ziaristii străini transmiteau că presiunile din țară sint monstruoase. Și, într-adevăr, erau monstruoase. Dar faptul că aceste adevăruri erau evidente, cunoscute și răspindite prin lume în toate modurile, nu împiedica deloc conducerea să lanseze înflăcărare chemări la mândrie națională. Greșeala conducerii a constat, probabil, în aceea că această chemare a fost încredințată spre a fi rostită însuși preșidentului și, în ultima vreme, de câte ori apărea chipul său pe ecranul televizorului ori vocea i se auzea la radio, toți săreau să închidă aparatele. Din această cauză populația n-a reușit niciodată să ia cunoștință de înaltele apeluri către mândrie națională. Și continua exodul.

Mai întâi au plecat toți suspectii, care încă se mai plimbau în libertate. Apoi au plecat rudele și prietenii suspectilor, care mai apucaseră să rămână în libertate. La început, deși erau mulți emigranți, în aeroporturi și porturi numărul celor care îi conduceau la plecare era mult mai mare. Dar în ziua aceea, când vaporul cu o mie de emigranți era condus la plecare doar de douăzeci și patru de oameni, acest fapt neobișnuit fu immortalizat pe pelicula unui fotoreporter, publicarea acestei mărturii insolite răspândită în întreaga lume îi dădu preșidentului ideea atât a unei noi chemări la patriotism cât și a unei preventive sechestrări a acelor puține radioreceptoare și extrem de rare televizoare care mai erau folosite. Interesant era faptul că puterea nu se putea descurca în ce privește obiceiul acesta păgubitor pentru că, în timpul crizei energetice, ea însăși chema populația să nu precupească nici o jertfă de dragul economisirii energiei electrice și calorice. Dar se putea jertfi mai mare decât a te lipsi de bucuria de a asculta mereu și mereu glasul luminat și luminător al preșidentului? Astfel încât, din cauza acestui complex de împrejurări poporul nu-i fu dat să priceapă la care din sentimentele patriotice făcea apel puterea. Și, la fel ca și mai-nainte, se pleca. Se pleca pe rupe.

Când suspectii cu toții membrii familiilor lor și chiar și cu prietenii emigrară în întregime, au început să plece cei care flămânzeau; și nu erau deloc puțini. Ultimul sondaj Gallup constatase că ei reprezentau 72,34 procente din totalul populației. O cifră îngrijorătoare dacă țineai seama de faptul că restul de 27,66 procente cuprindeau armata, magnații, bancherii, diplomații, membrii „forțelor de pace”, mormonii și agenții CIA. Flămânzii care plecau erau la fel de mulți, ba chiar și peste numărul suspectilor sau a celor suspecti a deveni suspectați. Conducerea nu dădea atenție acestui fapt și, drept contrapropagandă, începu să transmită pe posturile naționale de radio și televiziune reclame comerciale ale unor produse pentru cura de slăbire.

Odată s-a răspândit zvonul că-n Australia se caută muncitori calificați. Fără întârziere se îndreptară către țărmurile Oceaniei treizeci de mii de muncitori, fiecare cu copiii, cu nevasta și cu calificarea lui. Este bine știut faptul că în toate colțurile lumii capitaliștii sint preocupați de aștragerea forței de muncă. Și cei de aici, din țărișoara asta mică ar fi atras-o, nu-i vorbă dar, până la urmă înțelegând că fabricile nu vor putea lucra fără forță calificată, patronii și-au revizuit planurile, au demontat instalațiile industriale și le-au expediat dincolo, plecând și ei cu mașini cu tot, cu dolarii, cu familiile, cu amantele. În unele cazuri lăsau în țară cite un slujbaş oare să facă eventuale încasări dar nici unul pentru plăți.

Așa dată s-a răspândit zvonul că în aceeași Australia este mare cererea de personal casnic. Neîntârziat s-au îndreptat către Sidney patruzeci de mii de slujnice, bucătărese ș.a.m.d., iar în acest ș.a.m.d. intrând un majordom rămas fără servicii după plecarea ambasadorului britanic. În familiile din înalta societate, doamnele, preocupate și

EXODUL

ele de forța de muncă și înțelegând că fără slujnice vor fi nevoite să deretice, să gătească, să spele (spălătoriile și cantinele erau închise de câteva luni din cauza emigrărilor), să desfunde chiuvetele, să spele closetele și-au convins soții să plece, să se mute într-o țară cit de cit civilizată, unde o simplă apăsare de buton stârnește zarva slujnicilor care sporovăie pe nemțește, pe englezește și pe franțuzește, n-au copii din flori, nici păduchi căci aici, la sunetul soneriei nu mai vin decât doar păduchii, în cel mai bun caz. Și nu se știe precis dacă și ei vor mai apărea multă vreme.

Trebuie recunoscut că militarii au rămas pînă la capăt. Înainte de toate, desigur, în virtutea datoriei, dar și pentru că își mai primeau totuși solda. Aceeași dorință de a-și apăra locul i-a determinat să publice un comunicat din cale afară de optimist în care se relata că în perioada scursă de la începutul anului a scăzut cu 35,24 procente numărul victimelor accidentelor de circulație. Gazetele de peste hotare, cu reaua intenție care le este proprie, au încercat să minimalizeze această realizare colosală, amintind că pericolul accidentelor rutiere scade intrucît, pe zi ce trece, numărul participanților la trafic este tot mai redus. Unicul ziar local care a reproduces acest comentariu iresponsabil a fost desființat pentru totdeauna.

Da, da, militarii (și pușcărișii, darăștia firește din cu totul alte motive) au rămas pînă la sfîrșit. Cînd însă exodul a început să ia o întorsătură neliniștitoare și ofițerii și-au dat seama

că e din ce în ce mai greu de găsit tineret pentru satisfacerea stagiului militar (deși uneori pentru a acoperi golurile de la recrutare îi luau pe unii și a doua oară) începînd și ei să devină oarecum șomeri, se apucară să caute modalități de emigrare. În aceste condiții, invitația pornită din partea Marii Puteri Nordice de a se disloca în zona Canalului pentru a frecventa cursurile de apărare împotriva partizanilor, fu primită cu satisfacție. Astfel, aproximativ jumătate din ofițeri au fost „canalizați”. Cealaltă jumătate s-a despărțit în două clanuri care au început să se bată pentru putere. Asta a ținut-o așa pînă cînd un colonel mai înțelept și-a adunat camarazii în cazarmă și le-a pus această cumplită întrebare: „De ce să te mai lupți pentru putere dacă n-ai pe cine conduce? Asupra cui, fir-ar a dracului, să-ți exerciți puterea asta?” Rezultatul acestei cugetări filosofice a fost exodul peste graniță. În următoarea zi chiar, a nouăzeci la sută din ofițerii care mai rămăseseră. Cei ce nu plecaseră (aproape toți foarte tineri, din ultimele promoții), văzîndu-se în sfîrșit fără conducere, de bucurie au hotărît să încingă la stadion un meci de fotbal, dar cînd au văzut că numărul slujitorilor credincioși ai patriei nu ajunge la 22, conform regulamentelor FIFA, au hotărît să joace altceva. Iar în ziua următoare au părăsit și ei țara.

Ultimul militar care a plecat a fost comandantul închisorii. A plecat în grabă, fără a-și mai lua rămas bun de la deținuții politici (nu i-a uitat însă pe borfașii de la drept comun) și a lă-

sat porțile vraise. O oră întreagă deținuții n-au cutezat să se apropie de porți. „E o capcană, vor să ne termine” — a spus cel mai bătrîn. „Este un miraj” — a spus cel mai miop. „E un test psihologic” — a spus cel mai experimentat. Și au hotărît să nu riște. Dar după încă un ceas, timp în care dincolo era liniște deplină, cel mai tînăr dintre deținuții n-a mai răbdat: „Eu ies”. „Hai să ieșim cu toții” — i se răspunde în cor.

Și au ieșit. Străzile erau pustii. Sub un copac erau căzute pe jos două revolve și un automat. „Tare-ăș vrea să gătesc o friptură” — spuse cel mai gras înșfăcînd unul dintre revolve, — după obiceiul lui cel prost, probabil. Se deplasau, la început cu fereală, apoi destul de hotărît. „Au plecat cu toții” — spuse cel mai bătrîn. „De-ar fi rămas măcar deținuții” — zise cel mai experimentat. Și, după ce toți riseră, adăugă: „Vouă vă umblă prin cap timpenii dar eu am spus asta gîndindu-mă cum să repopulăm țara”. „Asta da!” — se auziră glasuri.

După două ceasuri au ajuns în centru. În piață, tot nimeni. Eroul Patriei, pe calul său de bronz lustruit, pentru prima oară privea după atîția ani, în zare, cu optimism. Asta pentru că, pentru prima oară, monumentul nu mai era mînjit de porumbei; porumbeii emigraseră.

Cel cu revolverul împinse cu prudență porțile grele și intra pe Domeniile Stăpînirii. Ceilalți îi urmau, mulți cu sfială, pentru că intraseră în niște locuri unde înainte vreme n-ar fi cutezat nici măcar să se gîndească. Într-o încăpere de la etajul al doilea îl găsiră pe preșident. Stătea cu mîinile în buzunarele jachetei negre și tăcea.

— Bună seara, seilor preșidente — spuse cel mai bătrîn. Altcineva, cu discreție, îi strecură în mînă revolverul găsit pe stradă.

— Bună seara — răspunde preșidentul.

— De ce n-ați plecat? — îl întrebă cel mai bătrîn.

— Pentru că Eu sint preșidentul.

— A-a-a!

Foștii deținuți se-ntrebau din ochi: „Ce-i de făcut cu cretinul ăsta?” Dar mai înainte de a găsi răspunsul, cel mai bătrîn îi întinse preșidentului arma.

— Seilor, vrem să vă absolvim de obligații. Impușcați-vă.

Preșidentul luă arma și toți observară că mina îi tremură. Dar unii puseră treaba asta pe seama faptului că fumează din cale-afară de mult.

— Nu știți că sint creștin? Iar creștinii n-au voie să-și ia zilele.

— Totuși — spuse cel mai bătrîn — să nu fim atît de habotnici. Dumneavoastră, pînă la un punct aveți dreptate. Sînteți creștin, seilor preșidente, e drept, dar un creștin de ultima categorie; și în cazul dumneavoastră sinuciderea este permisă.

— Așa credeți?

— Absolut sigur, seilor — spuse celălalt, cel bătrîn.

Preșidentul își trase nasul și-și îndreptă cravata.

— Dar îmi permiteți să mă leg la ochi?

Cel bătrîn privi către ceilalți.

— Îi permitem să-și lege ochii?

— Da' poate să și-i lege! — rostiră toți într-un glas.

Intrucît batista cea albă a preșidentului era deja murdară unul din foștii ocași îl legă la ochi cu un servetel de masă. Atunci preșidentul ridică mina ce ținea revolverul și, înainte de a-l pune la timpla dreaptă, spuse cu voce răgușită:

— Adios, seiores.

— Adios — răspunseră toți, cu grabă. În ochii lor nu erau lacrimi dar nici bucurie nu era.

Detunătura armeei se auzi straniu, ca și cum glonte se s-ar fi lovit într-un morman de paie putrede.

Zgomotul surd al impușcăturii încă mai stăruia în urechi cînd, de departe, se auziră tamburii și cîntecele tinerilor și ale celor care se reînforceau.

Traducere de
Anatol Ghermanski